

IV. Activitat institucional

Secretaria per a Afers Institucionals

Secretari: Ramon Sistac i Vicén

La Secretaria per a Afers Institucionals (SAI) fou creada pel Consell Permanent el 16 de març de 2000 com a servei de suport a la Presidència per a la coordinació de les diferents seus i delegacions territorials i per a les relacions amb les diferents administracions de l'àmbit territorial de l'IEC.

D'ençà de la seva creació, la Secretaria per a Afers Institucionals ha dut a terme la tasca de consolidació i dinamització de la seu de Perpinyà i la de creació de la de Castelló de la Plana; s'ha encarregat de les relacions amb la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana; ha coordinat les activitats derivades del desenvolupament del conveni de col·laboració entre l'IEC i el Govern Balear; ha mantingut contactes amb el Govern d'Aragó i amb el del Principat

d'Andorra, per tal de preparar diversos convenis, i ha realitzat, en col·laboració amb la Secretaria Científica, les jornades *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent*, celebrades en quatre cicles de conferències successius al nord i al sud del País Valencià, així com el cicle *De fronteres i mil·lennis: la Franja, any 2001*, amb la participació, en ambdós casos, de diverses administracions i entitats culturals d'àmbit local i provincial.

La Secretaria per a Afers Institucionals, dependent del Consell Permanent i de la Presidència, va ser encapçalada, durant el primer període, per Josepa Bru i Bistuer, de la Universitat de Girona, i, d'ençà del mes de maig de 2001, per Ramon Sistac i Vicén, membre de la Secció Filològica.

Servei de Relacions Exteriors de l'Institut d'Estudis Catalans (SEREIEC)

Director: Joan Martí i Castell

Durant el curs 2001-2002, tercer període d'activitat del SEREIEC, aquest Servei ha consolidat les seves funcions i actuacions i ha vist reforçada la seva plantilla de personal amb la incorporació de Maite Sánchez i Riera, secretària administrativa, el 15 d'octubre, i Albert Soler i Dalmases, tècnic lingüístic, el 2 de gener. Les activitats dutes a terme durant aquest període són especificades a continuació.

1. Relacions amb les seccions de l'IEC

S'han tingut dues reunions de treball conjuntes amb els delegats de les seccions, els dies 24 de gener i 26 de juny, respectivament. En totes dues, el director del SEREIEC ha fet balanç de les tasques realitzades, i els delegats han formulat propostes de col·laboració, la major part de les quals s'han executat al llarg del curs. Aquestes propostes estan relacionades amb la divulgació i la projecció exteriors, amb l'organització de jornades i seminaris, amb l'assessorament tècnic, amb la correcció i la traducció de textos i amb la docència. Els apartats que segueixen recullen aquestes intervencions.

2. Divulgació i projecció exteriors

Les activitats de divulgació pública durant aquest curs han estat relacionades amb l'Institut, les seccions i el SEREIEC.

Quant a la difusió pública de l'IEC, els dies 14, 15 i 16 de novembre, en les jornades de portes obertes de l'Institut, amb motiu de la Setmana de la Ciència, el director del SEREIEC va fer una exposició oral sobre la història d'aquesta institució i sobre la creació del SEREIEC.

El SEREIEC ha col·laborat en les gestions dutes a terme per la Presidència de l'Institut per a l'adscripció a l'IEC de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació. El conveni corresponent fou signat a París pel director general de la UNESCO i el president de l'IEC el 25 de febrer. El director del SEREIEC n'ha estat designat titular.

El dia 2 d'abril, el Ple de l'Institut va aprovar la Declaració sobre la llengua catalana en la Unió Europea, l'esborrany de la qual fou redactat pel director del SEREIEC.

El 5 de juny es va signar un conveni marc de col·laboració entre la Universitat Internacional Menéndez Pelayo

i l'IEC. En el mateix acte es van signar dos convenis entre el Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona (CUIMPB) - Centre Ernest Lluch i l'IEC: un conveni marc de col·laboració i un conveni de coedició de les actes del curs *Les llengües i les cultures en el procés de globalització de la societat de la informació*, que va tenir lloc a Barcelona els dies 12 i 13 de juliol de 2001.

Quant a les tasques normatives de l'Institut com a acadèmia de la llengua, l'Oficina de Consultes del SEREIEC ha atès catorze visites guiades a la Casa de Convalescència que han sol·licitat informació complementària relacionada amb aquest àmbit. Les sessions han consistit en una exposició sobre la gènesi i el contingut del diccionari normatiu i la presentació del web de l'IEC i del Portal de Dades Lingüístiques. Aquests grups han vingut sobretot d'instituts i altres centres d'ensenyament, i també d'entitats culturals diverses.

En relació amb les seccions de l'Institut, i a petició d'aquestes, s'han fet gestions per a la difusió en els mitjans de comunicació d'actes públics i obres editades per l'IEC. Així mateix, a petició del Centre de Terminologia per a la Llengua Catalana (TERMCAT), s'ha demanat informació a les seccions sobre els projectes terminològics en curs a l'IEC, per tal de donar-los difusió pública per mitjà del seu web.

Pel que fa al SEREIEC, s'han dut a terme presentacions a Barcelona i a Girona, aprofitant l'avinentesa de col·loquis, cursos i altres sessions d'estudi. També s'han fet actes de presentació o informació en relació amb el Fòrum d'Estandardització, el Portal de Dades Lingüístiques i el tipòmetre de l'Institut d'Estudis Catalans. El dia 8 d'abril de 2002, el director del Servei va presentar davant el Ple de l'Institut les activitats dutes a terme pel SEREIEC durant els dos primers anys de funcionament.

En el capítol de les publicacions pròpies, el SEREIEC ha creat la col·lecció «Publicacions del SEREIEC», els dos primers títols de la qual són a punt de sortir editats. El número 1 de la col·lecció es titula *De la preceptiva de la llengua catalana: Reflexions i notes 2000-2001*, i el número 2 són les actes del curs *Les llengües i les cultures en el procés de globalització de la societat de la informació*. Així mateix, el SEREIEC ha preparat, per encàrrec de la Secció Filològica, l'edició de les actes de les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandardització Lingüística, que ja són a la impremta.

3. Jornades i seminaris

Quant a l'organització i la participació en jornades i seminaris, el SEREIEC ha col·laborat estretament amb la Secció Filològica en l'organització de les II Jorna-

des de Cooperació en l'Estandardització Lingüística, celebrades a l'Institut els dies 29 i 30 de novembre.

El dia 25 de gener es va dur a terme a la seu de l'Institut una jornada de reflexió i estudi per a la proposició d'estratègies dels Països Catalans amb vista als desafiaments del present i del futur, organitzada per la Fundació Congrés de Cultura Catalana, amb el suport del SEREIEC. Aquesta trobada va consistir en l'exposició de quatre ponències, a càrrec d'Aina Moll, Joan F. Mira, Salvador Cardús i Jordi Sales, i d'un debat general en què es van discutir les propostes plantejades.

Els dies 17 i 18 de juliol va tenir lloc al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona el seminari *L'oralitat i els mitjans de comunicació*, organitzat pel CUIIMPB, amb la col·laboració del SEREIEC. La direcció del curs fou a cura de Joan Martí i Castell, i hi actuà de secretari científic Josep M. Mestres. Com a professors, hi van intervenir Salvador Alsius, Jaume Barberà, Oriol Camps, Josep Cuní, Josep Gifreu, Joan Martí i Castell, Josep M. Mestres, Joan F. Mira, Sergi Pompermayer, Toni Soler, Francesc Vallverdú i Vicenç Villatoro.

Del 29 de juliol a l'1 d'agost es va celebrar a Santander el cicle de conferències *Literatura en la Catalunya contemporània*, organitzat per Universitat Internacional Menéndez Pelayo, amb la col·laboració del SEREIEC, i dirigit per

Joan Martí i Castell. Hi van participar com a conferenciants Baltasar Porcel, Valentí Puig, Isabel-Clara Simó i Vicenç Villatoro.

4. Col·laboració en els mitjans de comunicació

La presència del SEREIEC en els mitjans de comunicació universitaris ha estat sovintejada gràcies als articles de divulgació lingüística que ha publicat en les revistes *Medicampus* i *Món Empresarial*, que tenen una aparició quinzenal i mensual, respectivament. Així mateix, s'han publicat articles sobre l'Institut i el seu web en altres publicacions periòdiques.

5. Assessorament tècnic

5.1. Assessorament lingüístic

L'assessorament lingüístic que ofereix el SEREIEC té diversos vessants: des de l'atenció directa de consultes lingüístiques fins a tasques d'assessorament en determinats projectes de l'Institut, com ara el Portal de Dades Lingüístiques i el programa Xarxa Test.

La responsabilitat d'atendre les consultes lingüístiques que s'adrecen a la Secció Filològica des de dins o des de fora de l'Institut recau especialment en l'Oficina de Consultes. Les consultes són

rebudes per telèfon, per carta, per fax i, sobretot, mitjançant el correu electrònic (més del 80 %).

Durant aquest curs s'han processat tres-cents quaranta-vuit consultes i s'han elaborat nou informes per a les diferents comissions de la Secció Filològica.

Dels usuaris que han fet ús d'aquest servei, aproximadament el 25 % són particulars, el 20,9 % són persones relacionades amb el sector de l'ensenyament (professors i estudiants), el 18,9 % són professionals de la llengua (correctors, assessors, tècnics lingüístics, traductors, escriptors, etc.), el 8,9 % són empreses privades (bàsicament editorials), el 7,1 % són institucions (ajuntaments, diputacions, departaments de la Generalitat, col·legis professionals, etc.), el 6,6 % són serveis lingüístics institucionals i universitaris, el 4,8 % són usuaris interns de l'IEC, el 2,5 % són mitjans de comunicació i el 2,2 %, associacions culturals.

Pel que fa a la procedència geogràfica de la consulta, la major part s'han rebut dels Països Catalans, però també se n'han rebut de la resta de l'Estat espanyol, d'Europa en general, dels Estats Units d'Amèrica i de l'Amèrica del Sud, especialment des de l'Argentina.

Si ens fixem en la tipologia temàtica de les consultes rebudes, tenim, per ordre decreixent, consultes sobre lèxic, morfosintaxi, onomàstica, ortografia i criteris de convencions, a més de demandes d'informació molt diversa.

Com a resum de la feina feta, el SEREIEC redacta un informe mensual sobre les consultes ateses i el trameta al Ple de la Secció Filològica perquè en tingui coneixença. D'altra banda, periòdicament trameta als serveis lingüístics de la Generalitat de Catalunya un resum dels acords normatius més importants presos per aquesta Secció.

Durant aquest curs s'ha dut a terme la reestructuració de les bases de dades de l'Oficina i s'ha enllestit gairebé del tot el procés de completació.

A petició de les Oficines Lexicogràfiques, l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics ha tramès a aquestes oficines de la Secció Filològica unes orientacions per a l'ús de la majúscula inicial en determinats articles de la segona edició del diccionari normatiu.

Així mateix, va elaborar, amb el suport de Simona Škrabec, filòloga i traductora d'eslovè, unes propostes d'esmena d'un manual i diccionari d'eslovè editat l'any 2001 per l'Acadèmia Eslovena de Ciències i Arts, pel que fa a les referències relatives al català i als topònims dels Països Catalans. Aquest informe fou lliurat a la Secció Filològica perquè el prengués en consideració, i en la reunió del 17 de maig d'aquest òrgan s'encomanà al president de la Secció que fes les gestions necessàries. Abans de cloure el curs, Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica, ha enviat la petició d'esmena corresponent a Ljubljana.

Per bé que es tracta d'una qüestió d'entitat menor, cal fer constar, per la seva transcendència per a la imatge pública de l'Institut, que la mateixa Oficina vetlla per la qualitat lingüística de l'enregistrament de missatges telefònics de la centraleta automàtica de l'Institut.

5.2. *Portal de Dades Lingüístiques*

El Portal de Dades Lingüístiques (PDL) és un gran banc d'informació sobre la llengua catalana, d'accés públic i gratuït, que permet de fer consultes sobre els usos de la llengua en general i sobre els usos particulars d'un autor o d'un període determinat comprès entre els anys 1833 i 1988. Aquest portal, concebut i dut a terme per M. Teresa Cabré, membre de la Secció Filològica, va rebre, l'any 2001, l'assessorament del SEREIEC pel que fa al disseny i a la revisió lingüística dels textos que havien de figurar en la seva pàgina web i, des del mes de febrer del 2002, aquest Servei s'ocupa de la gestió i el manteniment del Portal, a petició de la Secció Filològica. En aquest sentit, a començament de maig es va elaborar un informe de les incidències esdevingudes fins ara.

5.3. *Programa Xarxa Test*

Dins el suport a les seccions, el SEREIEC ha revisat, a petició de Lluís Garcia i Se-

villa, membre de la Secció de Ciències Biològiques, diverses bateries de tests dins el marc del programa Xarxa Test. També s'ha revisat lingüísticament i metrològicament, amb la col·laboració d'aquest mateix membre, el model de la prova del certificat C de català (coneixements mitjans de llengua catalana orals i escrits) de la Generalitat de Catalunya, corresponent a la convocatòria del 3 de novembre de 2001, a petició de la Direcció General de Política Lingüística.

5.4. *Programa de control de qualitat*

El programa de control de qualitat de determinades publicacions de l'IEC, iniciat el dia 8 de gener de 2001, s'encarrega de recollir totes les esmenes i propostes de modificació que es fan arribar al SEREIEC relacionades amb les trenta obres que hi han estat incloses, d'ofici o a petició de les seccions, amb vista a una possible nova edició. Durant aquest curs s'hi han incorporat quatre obres.

5.5. *Elaboració de criteris i altres eines per a la redacció i la correcció de textos*

Amb data 1 d'octubre es va publicar, amb la col·laboració de Sílvia López, responsable de Correcció del Servei de Producció Editorial, la versió onzena del

dossier *Críteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)*, i s'ha enllestí per a l'edició la versió dotzena, que portarà data del 2 de setembre de 2002 i que inclou, com a novetats, unes orientacions per a l'escriptura de les fórmules físiques, químiques i matemàtiques i la llista de membres de l'Institut d'Estudis Catalans, a més d'actualitzacions diverses de criteris que ja figuraven en altres edicions.

També ha estat redactat un primer esborrany de criteris per a la redacció de les instruccions que figuren en les pàgines web i en els programaris en general.

El dia 10 de juliol es va presentar als professionals i als mitjans de comunicació el tipòmetre de l'Institut d'Estudis Catalans, realitzat amb la col·laboració del Servei de Producció Editorial de l'Institut. Aquest conjunt de regles i escales és una eina bàsica per als tipògrafs i els editors, i hom espera que també ho arribi a ésser per als correctors i els traductors que han de revisar proves d'impremta.

6. Correcció i traducció de textos

Per bé que la revisió lingüística de les publicacions de l'Institut i dels documents interns que genera aquesta institució no és funció d'aquest Servei, ex-

cepcionalment el SEREIEC revisa algun text a petició de l'estament interessat, que generalment són el Gabinet de la Presidència o la Secció Filològica. En aquest sentit, han estat revisats lingüísticament els textos dels nous Estatuts i del Reglament de règim interior de l'IEC i els originals de les parts I, «Fonètica i fonologia», i IV, «Ortografia», de la nova gramàtica normativa; aquesta revisió té la finalitat de coadjuvar a l'homogeneïtat i a la congruència de tot el text, i de facilitar la revisió final abans de l'aprovació definitiva de l'obra. També s'ha preparat la versió electrònica de les dites parts.

Pel que fa a la traducció de textos, s'han traduït de l'espanyol o a l'espanyol diversos textos administratius i jurídics, i també algun manifest institucional, a petició de la Presidència de l'Institut. Així mateix, fruit d'una conversa tinguda pel president de l'Institut amb Esperanza Aguirre, presidenta del Senat espanyol, s'ha elaborat un estudi sobre la possibilitat de traduir al català una part considerable del web del Senat en col·laboració amb la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

7. Docència

Una bona part dels esforços del SEREIEC es destinen a activitats relaciona-

des amb la docència adreçada a la millora del domini d'estratègies i eines lingüístiques en el desenvolupament de la pràctica professional i a facilitar la comprensió de la realitat canviant de la nostra societat.

Del 9 d'octubre al 7 de febrer es va dur a terme la segona edició del Curs de formació avançada per a correctors de textos, dirigit per Joan Martí i Castell, que ha tingut com a professors principals Josep M. Mestres, cap de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics del SEREIEC, i Sílvia López, i, com a professors convidats, Antoni M. Badia i Margarit, José Martínez de Sousa, Anna M. Montserrat i Joan Costa.

Així mateix, el SEREIEC ha col·laborat amb la Institució Catalana d'Estudis Agraris en l'organització del curs titulat Jornades sobre l'Elaboració i la Presentació de Treballs Científics i Tècnics, esdevingut del 5 al 19 de novembre de 2001, que ha comptat amb la participació, com a professors, de Josep Vigo, Antònia M. Rigo, Daniel Cassany i Josep M. Mestres, que són especialistes en la redacció i la correcció de textos tècnics i científics.

D'altra banda, el SEREIEC ha fet el seguiment de l'aplicació, per a aquest període, del conveni signat el dia 26 de juny de 2000 per l'Institut amb la Universitat Autònoma de Barcelona per a la realització de pràctiques de correcció del curs de postgrau titulat *Correcció i qualitat lingüística*.

8. Organització de premis i concursos

El SEREIEC ha col·laborat en la cinquena edició d'*El Croncurs*, que organitzen l'Associació Voluntariat Lingüístic i els serveis lingüístics universitaris catalans juntament amb l'empresa Medicampus SL. Aquest concurs pretén impulsar l'interès pel coneixement de la llengua i la cultura catalanes entre els estudiants de les universitats del nostre àmbit.

9. Fòrum d'Estandardització (FOREST)

El Fòrum d'Estandardització, dirigit per Isidor Marí, membre de la Secció Filològica, es va constituir el 17 d'abril de 2001 com un àmbit virtual de discussió, amb la voluntat de permetre als professionals de la llengua que ho desitgin fer arribar observacions, propostes o suggeriments a la Secció Filològica en relació amb la normativa lingüística, i de facilitar a aquesta Secció la consulta als especialistes en un camp determinat sobre criteris o estudis en preparació. El SEREIEC hi presta suport encarregant-se de donar d'alta els subscriptors i mantenir-hi correspondència mitjançant el correu electrònic; així mateix, s'encarrega de la gestió dels temes de debat i de les aportacions dels subscriptors, i també de l'organització d'una base de dades sobre els temes de de-

bat que s'hi duen a terme. Al final d'aquest curs hi havia tres-centes cinquanta persones inscrites.

Durant la celebració de les II Jornades per a la Cooperació en l'Estandarització Lingüística es va fer balanç de la primera etapa del FOREST i es va anunciar l'inici de la segona amb nous temes

de debat, dos dels quals han estat proposats pels subscriptors.

A partir del 23 d'abril, les parts ja confeïdes de la nova gramàtica normativa s'han penjat a la web del FOREST per tal que els professionals hi puguin fer suggeriments i propostes abans de l'aprovació definitiva de la Secció Filològica.

Seus, delegacions i entitats adherides

El domicili de l'Institut d'Estudis Catalans i de totes les seves societats filials és a l'antiga Casa de Convalescència, situada al núm. 47 del carrer del Carme de Barcelona, on tenen la seu principal.

A més d'aquest domicili, l'Institut té una delegació a Perpinyà, que fou la primera seu fora de l'Estat espanyol i que es creà arran d'un conveni de cooperació signat entre la Universitat de Perpinyà i l'Institut.

El dia 4 de maig de 2001 l'Institut signà amb la Universitat de Lleida un conveni pel qual aquesta Universitat posarà a disposició de la delegació territorial un espai situat a l'edifici Centre de Cultures Estudi-General-Biblioteca del 700 Aniversari, que està construint al nou campus universitari de Cappont, al marge esquerre del riu Segre.

Finalment, el dia 7 de juny de 2001, l'Institut obrí una seu a Castelló de la Plana, un espai dins del Centre Municipal de Cultura.

Delegació de Perpinyà

L'Institut d'Estudis Catalans obrí la seva primera seu fora de l'Estat espanyol a la Universitat de Perpinyà, mitjançant la signatura del conveni marc de cooperació entre l'Institut d'Estudis Catalans i

la Universitat de Perpinyà, el dia 16 de març de 1999.

Les institucions universitàries franceses fan un reconeixement oficial i explícit de l'autoritat de l'Institut d'Estudis Catalans en matèria lingüística i l'Institut d'Estudis Catalans reconeix que la Universitat de Perpinyà és l'autoritat acadèmica territorial per al domini català situat a l'Estat francès. Al mateix temps, el conveni posa les condicions per a la constitució d'una seu de l'Institut d'Estudis Catalans dins la Universitat de Perpinyà. Aquesta és la base jurídica per a una delegació el consell de la qual el constitueixen tots els membres numeraris, emèrits o corresponents de l'IEC nord-catalans o residents al territori francès.

La delegació de l'IEC a Perpinyà i, per extensió, a la Catalunya del Nord i a l'Estat francès, amb seu al campus universitari i coordinada administrativament per Jeroni Parrilla, ha creat una important base de dades d'entitats, associacions i persones. Aquesta base, que s'actualitza cada mes conjuntament amb el calendari d'activitats potencialment interessants per a l'IEC i les seves societats filials realitzades a l'Estat francès, conté:

- les dades dels membres del consell de la delegació,
- les dades de tots els professors de català de la Catalunya del Nord,

— les dades de tots els municipis catalanòfons del departament dels Pirineus orientals,

— les dades sobre els casals catalans de l'anomenada *francofonia*,

— les dades sobre associacions, societats, persones, etc., interessades pel català i la cultura catalana,

— les dades sobre els càrrecs electes nord-catalans (Consell General, Consell Regional, ajuntaments),

— les dades sobre biblioteques municipals i

— les dades sobre periodistes i reporters de televisió i ràdio.

Aquesta base de dades té com a finalitat permetre la màxima difusió de l'activitat catalana en general i nord-catalana en particular a tot l'àmbit francès i francòfon.

La xarxa informativa creada al voltant de la delegació rep regularment notícies i fulls informatius de la Universitat, de gairebé totes les associacions i institucions civils que treballen al voltant de la llengua i cultura catalanes a la Catalunya Nord i a França, i, en especial, del Centre de Documentació i d'Animació de la Cultura Catalana i de la regidoria de Cultura Catalana de l'Ajuntament de Perpinyà, i atén nombroses consultes de particulars que s'interessen per l'activitat de l'Institut, per temes catalans en general i, en especial, per les publicacions de l'IEC.

Entre les activitats en les quals ha participat directament la delegació destaca:

— 21 de gener de 2002; diada d'homenatge a J. S. Pons (Illa). L'IEC va enviar el senyor Pere Verdaguer, de la Secció Filològica, com a representant.

— 2 d'abril de 2002; dictat en català (Perpinyà).

— 23 d'abril de 2002; homenatge a Josep Puig i Cadafalch (Elna).

— mes d'abril, desplaçament cap a la seu de Barcelona de l'IEC de l'exposició «Publicacions catalanes al Llenguadoc-Rosselló (1502-1999)», organitzada pel Consell General dels Pirineus Orientals.

Durant el curs anterior, la delegació de Perpinyà va posar en marxa el projecte de corpus textual de la Catalunya Nord, d'una importància cultural i historiogràfica indiscutible, que serà alhora una tasca fonamentadora del paper de l'Institut en l'afermament de la identitat cultural de la Catalunya Nord. És un projecte de grans dimensions, ja que des del punt de vista cronològic abasta des del 1474 (implantació de la impremta) fins al present i perquè abraça una multiplicitat de fons documentals sobre temes també molt diversos.

El projecte, la primera fase del qual ha finalitzat, i es preveu de començar-ne la segona el proper setembre, és coordinat per Eulàlia Miralles, supervisat per la doctora Eulàlia Duran, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, i té l'assessorament de Miquela Valls i Pep Vila. Durant aquest curs, l'equip de tre-

ball ha establert l'abast del corpus, ha formalitzat el model de fitxa i ha estudiat el programa informàtic més adequat a les necessitats del projecte.

El dia 21 de febrer de 2002 es reuní el Consell de la delegació de Perpinyà i marcà les futures línies d'actuació a curt i mig termini. Entre aquestes, cal esmentar el projecte d'estudi sociolingüístic per determinar l'estat del català a la Catalunya Nord, que es realitzarà en col·laboració entre la Universitat de Perpinyà i la Secció Filològica; el projecte d'estendre el *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya* a l'àmbit nord-català i l'organització d'una trobada entre membres de la Secció Filològica i representants de l'Associació Catalana d'Estudiants de Perpinyà i d'altres col·lectius interessats en l'ús i l'estudi del català a la Catalunya Nord, per debatre diversos problemes derivats dels criteris d'aplicació de la normativa i l'estandardització de la llengua.

Seu de Castelló de la Plana

L'Institut d'Estudis Catalans va crear el 2001 la seu de Castelló de la Plana, situada al Centre Municipal de Cultura de l'Ajuntament de Castelló. Aquesta seu fou solemnement inaugurada el dia 7 de juny de 2001.

D'ençà de la seua fundació la seu, coordinada administrativament pri-

mer per la senyora Rosanna Carceller i, des del febrer de 2002, per Pau Serrano, ha promogut activitats diverses:

— L'organització dels cicles següents: primer cicle de conferències al sud del País Valencià (tardor de 2001), tercer cicle de conferències al nord del País Valencià (primavera de 2002) i, en col·laboració amb la Secció Filològica i l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, cicle de conferències de l'àmbit de Llengua i Societat de l'Eurocongrés 2000 dels Espais Occitans i Catalans a Castelló, València i Alacant.

— En l'apartat de gestió de publicacions, s'han fet comandes de llibres, donacions de fons bibliogràfics, enviaments de catàlegs, i s'ha lliurat informació a biblioteques i centres culturals.

— L'organització de conferències o actes de col·laboració següents:

- Tertúlies a Cal Fuster amb motiu de l'Any Jacint Verdaguer.

- Festival de folk Guirigall 2002 d'Ares del Maestre: conferència de Biel Majoral.

- Xerrada de Vicent Pitarch a l'Associació Ecologista de Vila-real.

- Col·laboració en diverses presentacions de llibres i actes de lliuraments de premis.

- Col·laboració amb la Fundació Huguet i amb el Casal Jaume I (intercanvi d'informació, organització d'actes conjunts, donació de fons bibliogràfics,

lliurament de premis, sopar tertúlia al Casal Jaume I de l'Alcúdia).

- Participació en el Congrés d'Escola Valenciana: conferència de Vicent Pitarch sobre el 70è aniversari de les *Normes de Castelló*. Conferències a l'Escola d'Enginyers de la Universitat Politècnica de València i a l'Ajuntament d'Elx, presentació de la Societat Catalana d'Història de l'Educació.

- Participació a les tertúlies del Fòrum Babel a Castelló de la Plana.

- Seguiment de les activitats de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

— Difusió:

- Enviament d'informació com ara convocatòries de beques d'estudi, premis, activitats... a diverses associacions, organismes, entitats culturals i cíviques.

- Es continua treballant en la construcció d'una base de dades completa sobre el País Valencià. En aquests moments hi ha des d'instituts de secundària fins a associacions culturals, entitats, ajuntaments i cases de cultura.

- Constitució de la Fundació Carles Salvador de Benassal:

La seu de Castelló preparà el primer cicle de conferències al sud del País Valencià *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent*, que tingué lloc del 17 al 29 d'octubre de 2001.

Aquest cicle de conferències fou organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans amb la col·laboració de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, i

tingué lloc a sis poblacions de la província d'Alacant en homenatge a altres tantes personalitats insignes d'aquestes poblacions. Amb aquest cicle es va retre homenatge a persones com l'almirall i historiador alacantí Julio Guillén Tato, l'escriptor castellut Enric Valor, l'historiador elxà Pere Ibarra, el capellà missioner xabià Antoni Llidó, l'historiador eclesialístic denier Roc Chabàs, l'arqueòleg alcoià Camil Visado i el mecenes cultural barceloní Jordi Farrero. A través d'aquests homenatges, es va fer un reconeixement públic de la tasca científica i cultural desenvolupada per persones que van treballar al marge de la universitat alhora que pretenia mostrar l'interès d'institucions com l'IEC o l'HFV, que continuen escampant la llavor de la ciència en contacte directe amb els nostres pobles i la seua gent. També van col·laborar en el cicle la Diputació d'Alacant, els ajuntaments de Castalla, Alcoi, Alacant, Elx, Xàbia i Dénia, l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta i l'Associació Cultural Antoni Llidó.

La coordinació del cicle fou a càrrec de Brauli Montoya, de la Universitat d'Alacant i membre de la Secció Filològica de l'IEC.

Activitats en altres territoris

— Seguiment del projecte de patrimoni textual de les Illes Balears, dins el conve-

ni de col·laboració de l'IEC amb el Govern de les Illes Balears.

— Organització, prevista per a la propera tardor, del cicle de conferències *Homenatge als nostres pobles i a la seua gent* a Ciutadella de Menorca, Maó, Alaió i es Migjorn Gran, en col·laboració amb l'Institut Menorquí d'Estudis.

— Assessorament a la Coordinadora en Defensa de les Llengües Minoritàries d'Aragó.

— Coordinació i assessorament als centres d'estudis d'àmbit de cultura catalana de la província d'Oscà (Institut d'Estudis del Baix Cinca, Centre d'Estudis Ribagorçans).

— Coordinació constant i col·laboració amb la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. Participació en diversos dels seus actes i en la seua assemblea general.

Convenis de col·laboració

Durant el curs 2001-2002, l'Institut d'Estudis Catalans ha establert els convenis de col·laboració següents:

- El 26 de setembre de 2001, l'Institut d'Estudis Catalans signà un conveni amb l'Institut Cartogràfic de la Generalitat de Catalunya (ICC) en matèria d'assessorament per a posar a punt la nova xarxa sísmica.
- El 10 de desembre de 2001, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb la Direcció General de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya un conveni per a dur a terme un estudi de la regulació hormonal i metabòlica i la inflamació com a factor de risc cardiovascular associat.
- L'11 de desembre de 2001, l'Institut d'Estudis Catalans signà un conveni amb la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida per a la continuació de la recerca sobre l'art romànic català.
- El 19 de desembre de 2001, l'Institut d'Estudis Catalans signà un conveni amb la Universitat de València per a la publicació de *La ciència en la història dels Països Catalans*, en el marc de l'Institut Joan Lluís Vives.
- El 25 de febrer de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) un acord relatiu a la creació d'una Càtedra UNESCO de Llengües i Educació.
- El 28 de maig de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb el Govern d'Andorra un conveni per al finançament del programa de l'Atlas Lingüístic del Domini Català.
- El 15 de maig de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb la Generalitat de Catalunya un conveni per a la convocatòria i dotació d'un premi de sociolingüística i un altre sobre dret lingüístic.
- El 28 de juny de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb la Fundació "la Caixa" un conveni de col·laboració per a l'elaboració de la gramàtica normativa de la llengua catalana.
- El 3 de juny de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona un conveni marc de col·laboració.
- El dia 4 de juny de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb el Museu

de Badalona un conveni per a la realització del full *Baetulo* dins del programa Forma Orbis Romani a Catalunya.

- El 5 de juny de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb la Universitat Internacional Menéndez Pelayo un conveni marc i amb el Centre Ernest Lluch del Consorci Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Barcelona un conveni marc de col·laboració i un d'específic per a la publicació conjunta de les actes del curs *Les llengües i les cultures en el pro-*

cés de globalització de la societat de la informació.

- El dia 1 de juliol de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà un conveni amb la Universitat Pompeu Fabra per al finançament de l'Observatori de Neologia.

- El dia 16 de juliol de 2002, l'Institut d'Estudis Catalans signà amb l'Institut Menorquí d'Estudis un conveni per a l'edició de l'obra gramatical d'Antoni Febrer i Cardona.

Representació en institucions, òrgans de recerca
i altres entitats i en jurats de premis

Representants en institucions

Institucions d'àmbit internacional

**Associació Internacional
de Professors de Llengua Catalana
(AIPLC)**

Comissió Gestora
August Bover i Font
Isidor Marí i Mayans
Vicent Pitarch i Almela

**Centre d'Estudis Catalans
de la Universitat de París-Sorbona
(París IV)**

Consell d'Administració
Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

**Commemoració del 1200è aniversari
de la fundació de l'Abadia de Gellone
i de Saint-Guilhem-Le-Désert**

Comitè de Patrocini
Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

Institut Franco-Català Transfronterer

Consell d'Administració
Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

**Unió Acadèmica Internacional
(UAI)**

Delegats
Manuel Mundó i Marcet (titular)
Josep Guitart i Duran (adjunt)

Institucions d'àmbit estatal

Biblioteca Nacional de Madrid

Reial Patronat
Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

Comité Español de Ciencias Históricas	Eulàlia Duran i Grau (a partir del 15.11.2001, Antoni Riera i Melis)
Comité Español del Corpus Vasorum Antiquorum	Pere de Palol i Salellas
Fundación Germán Sánchez Ruipérez	<i>Patronat Institucional i d'Honor</i> Carles Miralles i Solà (membre nat)
Museo Arqueológico de Madrid	<i>Reial Patronat</i> Marc Mayer i Olivé
<i>Institucions d'àmbit català</i>	
Biblioteca de Catalunya	<i>Consell Rector</i> <i>Vicepresident segon</i> Manuel Castellet i Solanas (membre nat) <i>Vocals</i> Manuel Mundó i Marcet Joan Vilà i Valentí
Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)	<i>Consell de Direcció</i> Xavier Bellés i Ros <i>Patronat</i> Manuel Castellet i Solanas (membre nat) Joandomènec Ros i Aragonès
Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu (CALA) de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya	<i>Vicepresident primer</i> Isidor Marí i Mayans

**Comissió Catalana de Relacions
amb la UNESCO**

Manuel Castellet i Solanas

**Comissió Commemorativa
de l'Any Francesc de Borja Moll**

Comitè organitzador

Antoni M. Badia i Margarit

Comitè tècnic

Joan Miralles i Monserrat

**Comissió Commemorativa
del 150è Aniversari del Naixement
d'Antoni Gaudí (1852-1926)**

Comitè d'Honor

Vocal

Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

Comitè Executiva

Vocal

Xavier Barral i Altet

**Comissió Commemorativa
del Centenari de la Mort
de Jacint Verdaguer (1902-2002)**

Comitè d'Honor

Vocal

Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

Comissió Executiva

Vocals

Joan A. Argenter i Giralt (membre nat)

August Bover i Font (membre nat)

**Comissió Commemorativa
del Mil·lenari de la Butlla Papal
atorgada al Monestir de Sant Cugat
del Vallès pel Papa Silvestre II**

Comissió social dels actes

Vocal

Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

**Comissió d'Urbanisme
de Catalunya del Departament
de Política Territorial
i Obres Públiques
de la Generalitat de Catalunya**

Joan Vilà i Valentí

**Comissió de Delimitació Territorial
del Departament de Governació
de la Generalitat de Catalunya**

Ricard Pié i Ninot

**Comissió
de Seguiment del Conveni
entre el Govern de les Illes Balears
i l'Institut d'Estudis Catalans**

Membres nats

Carles Miralles i Solà
Joan A. Argenter i Giralt
Josep Enric Llebot Rabagliati

**Comissió
de Seguiment del Conveni
entre la Generalitat de Catalunya
i l'Institut d'Estudis Catalans**

Membres nats

Manuel Castellet i Solanas
Josep Egozcue i Cuixart
Carles Miralles i Solà

**Comissió de Toponímia de Catalunya
del Departament de Cultura**

Vicepresident

Josep Moran i Ocerinjauregui
(membre nat)

Vocal

Joan Anton Rabella i Ribas

**Comissió Mixta del Conveni entre
l'Institut d'Estudis Catalans i
la Universitat de les Illes Balears**

Carles Miralles i Solà (membre nat)
Joan Miralles i Monserrat
Isidor Marí i Mayans
Vicent M. Rosselló i Verger

**Consell Assessor de l'Àrea
Protegida de les Illes Medes**

Miquel Zabala i Limousin
(delegat a Antoni Garcia i Rubies)

**Consell Assessor
de les Comunitats Catalanes de l'Exterior
del Departament de Governació
i Relacions Institucionals
de la Generalitat de Catalunya**

August Bover i Font

Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya Manuel Castellet i Solanas

---

Consell de Caça de Catalunya del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya Joaquim Gosálbez i Noguera

---

Consell de Pesca Continental del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya Jordi Lleonart i Aliberas

---

Consell de Protecció de la Natura del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya Oriol de Bolòs i Capdevila
Ramon Folch i Guillèn (a partir del 18.10.2001, Josep Germain i Otzet)
Lluís Paluzié i Mir
Oriol Riba i Arderiu
Josep Vigo i Bonada

Consell Escolar de Catalunya del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya Josep M. Terricabras i Nogueras

---

Consell Interuniversitari de Catalunya Manuel Castellet i Solanas
(membre nat)

Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya *Vicepresident*
Manuel Castellet i Solanas (nat)
Vocal
Antoni M. Badia i Margarit

Consorci del Centre de Recerca Matemàtica (CRM)	<i>Consell de Direcció</i> <i>Vicepresident</i> Manuel Castellet i Solanas (membre nat) <i>Vocals</i> Josep Enric Llebot Rabagliati Sebastià Xambó i Descamps Jordi Vinaixa i Serra (membre nat)
Consorci del Centre de Terminologia (TERMCAT)	<i>Consell de Direcció</i> Manuel Castellet i Solanas (membre nat) Joan A. Argenter i Giralt (membre nat) <i>Consell Supervisor</i> <i>President</i> Joan Martí i Castell (a partir del 14.06.2002, Joan Veny i Clar) <i>Vocals</i> Maria Bozzo i Duran Jaume Vernet i Llobet
Consorci del Parc de Collserola	<i>Consell Consultiu</i> Oriol de Bolòs i Capdevila
Convenció Catalana per al Debat sobre el Futur de la Unió Europea	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV)	<i>Consell Assessor</i> <i>Vocals</i> Carles Miralles i Solà Miquel de Moragas i Spà Pere Lluís Font
Federació d'Organitzacions Catalanes Internacionalment Reconegudes (FOCIR)	Salvador Alegret i Sanromà

**Gabinet d'Onomàstica
(Toponímia i Antroponímia)
de la Universitat de les Illes Balears**

Consell Assessor
Isidor Marí i Mayans

Institució de les Lletres Catalanes

Consell Assessor
Joaquim Molas i Batllori

**Institut de Recerca i Tecnologia
Agroalimentàries (IRTA)**

Consell Assessor
Vacant

Institut Ramon Llull

Patronat
Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

Junta de Museus de Catalunya

Ple
Vocal
Pere de Palol i Salellas

**Junta de Residus
del Departament de Medi Ambient
de la Generalitat de Catalunya**

Consell Assessor
David Serrat i Congost

**Laboratori General
d'Assaigs i Investigacions
de la Generalitat de Catalunya**

Consell Assessor
Francesc Gacia i Escapa (a partir del
18.10.2001, Salvador Alegret i Sanromà)

**Museu de Mineralogia
Mollfuleda d'Arenys de Mar**

Patronat
Oriol Riba i Arderiu

**Parc Nacional d'Aigüestortes
i Estany de Sant Maurici**

Patronat
Xavier Llimona i Pagès
Joandomènec Ros i Aragonès (suplent)

Parc Natural del Cadí-Moixeró	<i>Junta Rectora</i> Joaquim Gosálbez i Noguera Xavier Bellés i Ros (suplent)
Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya	<i>Junta de Protecció</i> Josep M. Mallarach i Carrera Oriol Riba i Arderiu (a partir del 18.10.2001, David Serrat i Congost) Lluís Paluzié i Mir
Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà	<i>Junta de Protecció</i> Francesc Giró i Amigó Joaquim Gosálbez i Noguera Jaume Porta i Casanelles (delegat a Antoni Palau) Jordi Sargatal i Vicens
Patronat de la Casa Museu Prat de la Riba	<i>Vocal</i> Albert Balcells i González
Patronat del Castell de Cardona	Manuel Mundó i Marcet
Patronat del Monestir de Poblet	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Patronat del Monestir de Santes Creus	<i>Patronat</i> Joan-F. Cabestany i Fort
Patronat Siurana	Vacant
Seu Vella de Lleida	<i>Patronat</i> Joan-F. Cabestany i Fort

Universitat Catalana d'Estiu

Patronat

Manuel Castellet i Solanas

Patronats de fundacions

Fundació Ferran Sunyer i Balaguer

Patronat

Membres nats

Manuel Castellet i Solanas

Carles Miralles i Solà

Joaquim Casal i Fàbrega

Sebastià Xambó i Descamps (a partir del 20.06.2002, Carles Casacuberta i Vergés)

**Fundació Llorenç Villalonga
de l'Ajuntament de Binissalem**

Joaquim Molas i Batllori

Fundació Mercè Rodoreda

Membres nats

Manuel Castellet i Solanas

Josep Carreras i Barnés

Josep Egozcue i Cuixart

Carles Miralles i Solà

Albert Balcells i González

Màrius Foz i Sala

Joaquim Casal i Fàbrega

Joan A. Argenter i Giralt

Joan Vilà i Valentí

Membres electius

Joaquim Molas i Batllori

Jordi Sarsanedas i Vives

Joan Triadú i Font

Fundació Noguera	<i>Patronat</i> <i>President</i> Josep M. Puig i Salellas <i>Vocal</i> Vacant
Fundació Pau Casals	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Fundació Pere Coromines d'Estudis Filosòfics, Històrics, Literaris i d'Investigació Lingüística	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Fundació Privada Femarec	Manuel Castellet i Solanas (membre nat)
Fundació Universitat Oberta de Catalunya	<i>Consell</i> Manuel Castellet i Solanas
<i>Caixes d'estalvis</i>	
Caixa d'Estalvis de Sabadell	<i>Consellers</i> Francesc Serra i Mestres Joaquim Rafel i Fontanals (suplent)
Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona	<i>Consell General</i> Joan A. Argenter i Giralt

Representants en jurats de premis

Premis d'àmbit català

Premis Nacionals de Cultura
(convocats per la Generalitat
de Catalunya)

Manuel Castellet i Solanas

*Premis CIRIT per fomentar l'esperit
científic del jovent*

Mercè Durfort i Coll

Premis Crítica Serra d'Or

Manuel Castellet i Solanas

Premis d'àmbit estatal

Premios Nacionales 2002
(convocats pel Ministeri d'Educació,
Cultura i Esports)

Premio Nacional de las Letras Españolas
Joaquim Mallafrè i Gavalrà

Premio Nacional de Literatura
(poesia)

Francesc Parcerisas i Vázquez

Premio Nacional de Literatura
(narrativa)

Jaume Cabré i Fabré

Premio Nacional de Literatura
(assaig)

Josep M. Terricabras i Nogueras

Premio Nacional de Literatura
(literatura dramàtica)

Francesc Massip i Bonet

*Premio Nacional
de Literatura Infantil y Juvenil*

Josep González-Agàpito i Granell

Premio Nacional de Traducción
Marc Mayer i Olivé

Intervencions institucionals

Visitants il·lustres

Durant el curs 2001-2002, l'Institut d'Estudis Catalans ha rebut els visitants il·lustres següents:

- Artur Mas, conseller de la Presidència i conseller en cap de la Generalitat de Catalunya. 23 d'octubre de 2001.
- Rolf Jeltsch, president de la Societat Europea de Matemàtiques. 8 de novembre de 2001.
- Enric Nosàs, president del Centre Excursionista de Catalunya. 14 de novembre de 2001.
- Hans Goebel, catedràtic de la Universitat de Salzburg. 21 de març de 2002.
- Ramon Marimon Suñol, secretari d'Estat de Política Científica i Tecnològica del Govern espanyol. 18 d'abril de 2002.
- Sheldom L. Glashow, Premi Nobel de Física de l'any 1979. 26 de juny de 2002.
- Andreu Mas-Colell, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya. 2 de juliol de 2002.
- András Gulyás, cònsol general d'Hongria. 23 de gener de 2002.

Assistència a actes, visites i missions institucionals

- Assistència a la Trobada Internacional per la Pau: *Les fronteres del diàleg: religions i civilitzacions en el nou segle*, celebrada al Palau de la Generalitat de Catalunya. 2 de setembre de 2001.
- El vicepresident, la senyora Mercè Durfort i els senyors Salvador Alegret i Antoni Riera realitzen l'ofrena floral al monument a Rafael Casanova amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya. 11 de setembre de 2001.
- Conferència *La llengua catalana: vincle d'unió*, a Olot, a la seu del Consell Comarcal de la Garrotxa. 11 de setembre de 2001.
- Assistència a l'acte d'inauguració del curs del Sistema Universitari de Catalunya, a la Universitat de Barcelona. 20 de setembre de 2001.
- Assistència al Palauet Albéniz a la recepció oferta per l'Ajuntament de Barcelona amb motiu de les Festes de la Mercè. 21 de setembre de 2001.
- Assistència a Olot als actes commemoratius del cinquantenari de Ràdio Olot, la primera emissora que emeté íntegrament en català. 23 de setembre de 2001.

- Assistència al lliurament dels Premis Nacionals de Cultura al Teatre Nacional de Catalunya. 23 de setembre de 2001.
- Inici del cicle de conferències *Seminari de Finances de Barcelona*, organitzat per l'IEC, en un acte presidit pel president. 4 d'octubre de 2001.
- Assistència, convidat pels organitzadors, a la primera jornada del Congreso Internacional de la Lengua Española, organitzat a Valladolid per la Real Academia Española i l'Instituto Cervantes. 16 d'octubre de 2001.
- En un acte organitzat per l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, el senyor Manuel Ribas i Piera i el president de l'IEC imparteixen sengles conferències sobre les facetes de Josep Puig i Cadafalch com a arquitecte i com a president de l'Institut, respectivament. 17 d'octubre de 2001.
- Acte, a l'IEC, en homenatge a Laureà Figuerola (1816-1903), dins del cicle d'actes en memòria de l'il·lustre economista, intel·lectual i polític de Calaf arran de la desaparició de la pesseta. L'acte fou presidit pel president de l'Institut, i comptà amb la presència del conseller en cap de la Generalitat de Catalunya, senyor Artur Mas. 23 d'octubre de 2001.
- Assistència del vicepresident, en representació del president, a la reunió conjunta de les acadèmies de Catalunya, celebrada a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. 24 d'octubre de 2001.
- Recepció, acompanyat del senyor Vicent Pitarch, membre de la Secció Filològica, de la presidenta del Senat, senyora Esperanza Aguirre. 25 d'octubre de 2001.
- Compareixença davant la Comissió d'Educació, Cultura i Esports del Senat a fi d'exposar la seva diagnosi de la situació actual i perspectives de la llengua catalana. 25 d'octubre de 2001.
- Assistència, a València, al lliurament dels XXX Premis Octubre. 27 d'octubre de 2001.
- Assistència a l'acte commemoratiu del 75è aniversari de la creació de Caixa de Catalunya. 30 d'octubre de 2001.
- Presentació pública, a l'Institut, del llibre *Fons d'Art de l'Institut d'Estudis Catalans (1995-2001)*. 31 d'octubre de 2001.
- Assistència al lliurament del Premi Catalunya de la Societat Catalana d'Economia. 7 de novembre de 2001.
- Assistència a la inauguració, al Vendrell, del Simposi Internacional d'Arqueologia del Baix Penedès. 8 de novembre de 2001.
- Presentació, a l'Institut, en un acte convocat per l'IEC i la Fundació Catalana per a la Recerca, de la biografia del doctor Oriol de Bolòs. 12 de novembre de 2001.

- Conferència de presentació del Premi Medi Ambient 2001 de l'IEC, *Els compostos organoclorats. Un enemic global i invisible*, a càrrec del senyor Joan Grimalt, guanyador del Premi Medi Ambient 2001, que atorga l'Institut i la Fundació Caixa Sabadell. L'acte comptà amb la presència del conseller de Medi Ambient, senyor Felip Puig. 14 de novembre de 2001.
- Assistència a la conferència sobre *Pere Duran i Farell. La persona, les idees, les realitzacions*, organitzada per la Fundació Enciclopèdia Catalana. 19 de novembre de 2001.
- Assistència a l'acte de lliurament de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya al senyor Joan Triadú, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. 20 de novembre de 2001.
- Assistència del secretari general, en representació del president, a l'acte de lliurament del XII Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca, atorgat al senyor Joaquim Molas i Batllori, membre de la Secció Històrico-Arqueològica. 21 de novembre de 2001.
- Assistència al sopar commemoratiu del 125è aniversari del Centre Excursionista de Catalunya, que se celebrà al Palau de Pedralbes. 26 de novembre de 2001.
- Assistència a la presentació del Seminari Internacional sobre *Control de la Contaminació Marina Litoral a la Mediterrània*, organitzat en el marc del Programa Interreg IIC de la Unió Europea, que ha dut a terme el Departament de Medi Ambient a través de l'Agència Catalana de l'Aigua. 28 de novembre de 2001.
- Assistència a l'acte de presentació del llibre *Filosofia del segle XX a Catalunya: mirada retrospectiva*, organitzat per la Societat Catalana de Filosofia, a la seu de l'Institut. 3 de desembre de 2001.
- Assistència, a Donosti, a l'acte de lliurament del Premi Eusko Ikaskuntza - Caja Laboral d'Humanitats, Cultura, Arts i Ciències Socials 2001, que es va concedir al senyor Juan Garmendia Larrañaga. 4 de desembre de 2001.
- Assistència a la reunió convocada pel regidor ponent de Ciutat del Coneixement de l'Ajuntament de Barcelona, senyor Vladimir de Semir, per parlar del projecte municipal de Guia Científica de Barcelona. 5 de desembre de 2001.
- Assistència a la conferència *The University of the Future: Integrating Technology into Teaching*, a càrrec del senyor Anthony W. Bates, organitzada per la Conselleria d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació i la Universitat Oberta de Catalunya. 10 de desembre de 2001.
- Assistència a la presentació del Programa del Fòrum Universal de les Cultures - Barcelona 2004, celebrat a l'Auditori de Barcelona sota la presidència del príncep d'Àstúries. 12 de desembre de 2001.

- Acte de presentació de l'obra *La ciència en la història dels Països Catalans*, celebrat a l'Aula Magna de la Universitat de València, sota la presidència del rector de la Universitat de València, i amb les intervencions del doctor Ramon Parés, membre de la Secció de Ciències Biològiques, i la conferència del professor Víctor Navarro. 19 de desembre de 2001.
- Assistència a la cerimònia de lliurament dels premis El Periódico 2001, al Palau de la Música Catalana. 8 de gener de 2002.
- Assistència a l'acte organitzat pel Govern d'Andorra amb motiu de la celebració del Dia d'Andorra, que va tenir lloc a l'auditori del World Trade Center de Barcelona. 10 de gener de 2002.
- Assistència al sopar amb motiu de l'acte de lliurament dels premis Ciutat de Palma 2001. 20 de gener de 2002.
- Assistència a la inauguració de l'exposició «Desaïllaments. Pintura. Illes Balears», organitzada conjuntament pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, al Centre d'Art Santa Mònica. 23 de gener de 2002.
- Assistència a la conferència general del Consell Interuniversitari de Catalunya. 24 de gener de 2002.
- Assistència a l'acte commemoratiu organitzat al Palau de la Generalitat de Catalunya amb motiu del 150è aniversari del naixement d'Antoni Gaudí (1852-1926). 25 de gener de 2002.
- Celebració, a l'IEC, de la jornada de debat «Un país en crisi? Perspectives i estratègies de futur?», organitzada per la Fundació Congrés de Cultura Catalana. 25 de gener de 2002.
- Assistència al dinar-conferència-col·loqui organitzat per Tribuna Barcelona, amb la ponència *La Universitat, un recurs de futur*, a càrrec del conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya, senyor Andreu Mas-Colell. 28 de gener de 2002.
- Assistència, juntament amb el secretari general, a l'acte de concessió del XXII Premi de les Lletres Catalanes Ramon Llull i del II Premi Sèries Negra de Novella, que atorga Editorial Planeta. 30 de gener de 2002.
- Lectura de la ponència *Llengua, cultura, ciència, tres eixos d'una identitat*, durant el dinar-conferència-col·loqui organitzat per Tribuna Barcelona. 11 de febrer de 2002.
- Assistència a la presentació de l'obra *Flora dels briòfits dels Països Catalans. I: Molses*, de Creu Casas, Montserrat Brugués i Rosa M. Cros, a l'Institut. Va fer-ne la presentació el senyor Oriol de Bolòs, membre de la Secció de Ciències Biològiques. 11 de febrer de 2002.

- Assistència del vicepresident, en representació del president, a l'acte d'inici de l'Any Verdguer i a la constitució del seu Comitè d'Honor, al Palau de la Generalitat de Catalunya. 15 de febrer de 2002.
- Participació a la 5a Trobada de Sopars i Xerrades del Bloc de Progrés Jaume I, celebrada a l'Alcúdia. 15 de febrer de 2002.
- Acte de constitució de la Fundació Carles Salvador a Benassal. Per part de l'Institut d'Estudis Catalans, hi assisteixen el president i els representants de l'Institut a la Fundació: els senyors Ramon Sistac, secretari per a Afers Institucionals; Vicent Pitarch, membre de la Secció Filològica, i Ricard Torrents, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. 23 de febrer de 2002.
- Assistència a la reunió dels membres del Consell Interacadèmic de Catalunya, convocada pel conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya. 26 de febrer de 2002.
- Participació, com a moderador, a la taula rodona *El fet bilingüe*, organitzada per l'Institut Català de Cooperació Iberoamericana. 26 de febrer de 2002.
- Assistència a l'acte d'inauguració de CaixaForum, nou centre cultural de la Fundació "la Caixa". 27 de febrer de 2002.
- Assistència a la conferència *Desmitificar i remitificar la Mediterrània*, organitzada per l'Institut Català de la Mediterrània i el Consorci Residència d'Investigadors, sota la presidència del senyor Carles Duarte, secretari general de la Presidència de la Generalitat de Catalunya. 1 de març de 2002.
- Assistència a la inauguració de l'exposició «Cataluña, tierra de acogida», que en el marc del programa Cataluña Hoy de la Generalitat de Catalunya es pot visitar a l'Estació de França. 1 de març de 2002.
- Assistència del secretari per a Afers Institucionals, senyor Ramon Sistac, en representació del president, a l'acte de presentació a l'IEC del primer volum dedicat a la història de l'*Enciclopèdia de Menorca: Dels inicis del poblament a l'època talaiòtica*, organitzat conjuntament amb l'Obra Cultural de Menorca. 5 de març de 2002.
- Presentació, a l'IEC, del llibre *La véritable histoire de la Lídia de Cadaqués*, d'Eugeni d'Ors, publicat per Edicions Proa, sota la presidència del president de l'IEC. 5 de març de 2002.
- Assistència a la recepció oficial oferta pel cònsol general d'Hongria amb motiu de la Festa Nacional de la Revolució de 1848, al monestir romànic del Poble Espanyol. 11 de març de 2002.
- Assistència a la recepció oferta pel president de la Generalitat de Catalunya, M. Hble. Sr. Jordi Pujol, a la Sala Oval del Palau Nacional de Montjuïc, amb motiu del Consell Europeu de Barcelona. 15 de març de 2002.

- Assistència a l'acte de constitució de la *Convenció catalana per al debat sobre el futur de la Unió Europea*, que va tenir lloc al Palau de la Generalitat. 18 de març de 2002.
- Assistència del president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter, en representació del president, a l'acte de concessió de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya al senyor Jordi Carbonell, membre de la Secció Filològica. 18 de març de 2002.
- Assistència a la conferència pronunciada pel president de la Generalitat de Catalunya a l'auditori del World Trade Center amb el títol *El Fòrum 2004, reptes i oportunitats*. 19 de març de 2002.
- Assistència a l'acte acadèmic d'inauguració de l'Any Internacional Gaudí 2002, que va tenir lloc al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. A continuació, es procedí a l'obertura de l'exposició «Gaudí. La recerca de la forma», al Saló del Tinell del Museu d'Història de la Ciutat. 20 de març de 2002.
- Acte de presentació, a l'IEC, del primer volum de l'obra *Atles lingüístic del domini català*, de Joan Veny i Lúdia Pons, publicat amb el suport de la Fundació Gas Natural i la Universitat de Barcelona. La presentació de l'obra va ser a càrrec del professor Hans Goebel, de la Universitat de Salzburg. L'acte comptà amb l'assistència del rector de la Universitat de Barcelona, senyor Joan Tugores. 21 de març de 2002.
- Assistència a la presentació dels actes que, amb motiu de la commemoració del mil·lenari de la butlla papal concedida al monestir de Sant Cugat del Vallès l'any 1002, té lloc al Palau de la Generalitat de Catalunya. 8 d'abril de 2002.
- Assistència a l'acte d'atorgament dels premis Serra d'Or. 9 d'abril de 2002.
- Assistència a l'acte inaugural de commemoració del centenari de la mort del Dr. Robert, que l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Robert-UAB organitzaren conjuntament i tingué lloc al Saló de Cròniques de l'Ajuntament de Barcelona. 10 d'abril de 2002.
- Inauguració, a l'IEC, de l'exposició «Bibliografia de la Catalunya Nord», de Dolors Serra Kiel, presidida pel senyor Ramon Sistac, secretari per a Afers Institucionals, en representació del president de l'IEC. 12 d'abril de 2002.
- Visita del Consell Executiu de la Caixa de Sabadell a l'IEC. 16 d'abril de 2002.
- Reunió del Grup Europeu d'Ètica de les Ciències i les Noves Tecnologies a l'IEC. 18 d'abril de 2002.
- Recepció, juntament amb el senyor Joan Veny, membre de la Secció Filològica, d'un grup de professors de la Universitat de Girona que, dins el marc de la celebració de la XXXVIII Trobada Literària, visiten l'Institut. 20 d'abril de 2002.

- Entrevista amb el senyor Enric Banda, secretari general de l'European Science Foundation. 20 d'abril de 2002.
- Assistència, a Madrid, a la inauguració de l'exposició sobre Mercè Rodoreda, organitzada per Cataluña Hoy, l'Institut d'Estudis Catalans, la Fundació Mercè Rodoreda i el Círculo de Bellas Artes. 22 d'abril de 2002.
- Assistència, a Puigcerdà, al sopar organitzat pels Amics de Cerdanya i l'Institut d'Estudis Ceretans en honor del Cerdà de l'Any. 27 d'abril de 2002.
- Assistència del president de la Secció de Ciències i Tecnologia, en representació del president de l'IEC, a l'acte de presentació als mitjans de comunicació dels projectes European Water Research, coordinat pel senyor Damià Barceló. 2 de maig de 2002.
- Assistència a l'acte de lliurament de premis de les Proves Cangur 2002, organitzades per la Societat Catalana de Matemàtiques. 8 de maig de 2002.
- Assistència a l'acte de celebració del Dia d'Europa, organitzat per la Presidència de la Generalitat de Catalunya. 9 de maig de 2002.
- Assistència a l'acte de lliurament dels Jocs Florals de Barcelona 2002 al Saló de Cent de l'Ajuntament. 13 de maig de 2002.
- Reunió, a l'IEC, de les associacions de catalanistes: Associazione Italiana di Studi Catalani, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Anglo-Catalan Society, Deutsch Katalanisten Verband, North American Catalan Society i Association Française des Catalanistes, promoguda per la Presidència de l'IEC per mitjà del SEREIEC i l'AILLC. 17 de maig de 2002.
- Assistència a les XIX Jornades Europees de Pasqua: *Quina Europa volem?*, organitzades pel Patronat Català Pro Europa, que tingueren lloc al Castell de Peralada. 20 de maig de 2002.
- Assistència a l'acte de lliurament del XIV Premi Internacional Catalunya 2002, atorgat al senyor Harold Bloom, que tingué lloc al Palau de la Generalitat de Catalunya. 22 de maig de 2002.
- Conferència de premsa, a la Sala Puig i Cadafalch de l'IEC, de presentació del llibre *Diplomatari Borja*, dirigit pel pare Miquel Batllori, el dia abans de l'acte que tingué lloc a la basílica de Santa Maria del Mar. 22 de maig de 2002.
- Assistència, en nom del president de l'IEC, del senyor Albert Balcells, president de la Secció Històrico-Arqueològica, a l'acte d'investidura com a doctor *honoris causa* del pare Miquel Batllori i a l'homenatge amb motiu de l'aparició del primer volum del *Diplomatari Borja*, que tingué lloc a la basílica de Santa Maria del Mar. 23 de maig de 2002.

- Assistència a l'acte d'obertura del 25è aniversari de la Institució Catalana d'Estudis Agraris, que tingué lloc a l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona. 27 de maig de 2002.
- Assistència, en qualitat de patró, a l'acte de creació de l'Institut Ramon Llull, que tingué lloc al Palau de la Generalitat de Catalunya. 3 de juny de 2002.
- Assistència a la conferència amb el títol *Defensa i elogi de la política. Grandesa i misèria de la política*, pronunciada a l'Auditori de la Pedrera pel president de la Generalitat de Catalunya, senyor Jordi Pujol. 4 de juny de 2002.
- Assistència, en nom del president, del senyor Vicent Rosselló, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials (del País Valencià) al sopar de lliurament dels premis Jaume I del Casal de Creuillent. 8 de juny de 2002.
- Assistència a l'acte de proclamació i lliurament del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2002, al Palau de la Música Catalana. 10 de juny de 2002.
- Assistència al dinar-conferència-col·loqui organitzat per Tribuna Barcelona, a càrrec de Vicenç Villatoro, director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, que parlà de *Televisió, cultura i identitat*. 10 de juny de 2002.
- Assistència i paraules a l'acte de presentació del llibre *Elemental, estimada Norma*, de J. M. Xipell, a Castelló. 11 de juny de 2002.
- Presentació de l'Institut, convidat per l'Ajuntament de Sueca, a la ciutat en un acte sobre la figura de Verdaguier en el marc del desè aniversari de la mort de Joan Fuster. 14 de juny de 2002.
- Entrevista, a Andorra, amb el nou ministre de Cultura, senyor Xavier Montané. 17 de juny de 2002.
- Sessió en memòria de Marc-Aureli Vila, organitzat per la Secció de Filosofia i Ciències Socials. 17 de juny de 2002.
- Recepció, a l'Ajuntament de Castelló de la Plana, del Premi Valencià de l'any 2001, que li atorga a títol personal la Fundació Huguet a Manuel Castellet «per la seua iniciativa de promoció cultural de la nostra llengua a les comarques valencianes del nord mitjançant l'organització d'activitats acadèmiques, les quals han fet possible l'obertura d'una seu de l'Institut d'Estudis Catalans a la ciutat de Castelló de la Plana». 22 de juny de 2002.
- Inauguració, a la seu de l'Institut, del Regional Setting Meeting, de la UNEP, del qual és coordinador Joan Albaigés, del CSIC. 26 de juny de 2002.
- Inauguració, acompanyat del conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, senyor Andreu Mas-Colell, de la *2002 Barcelona Conference on Algebraic Topology*, organitzada pel Centre de Recerca Matemàtica. 2 de juliol de 2002.

- Assistència, a Perpinyà, a la reunió convocada pel president del Consell General dels Pirineus Orientals, senyor Christian Bourquin, per tractar del programa europeu Interreg III. Tot seguit, el president assisteix al Palau dels Reis de Mallorca a l'estrena de la versió catalana de *Fedra*, de Racine. 4 de juliol de 2002.
- Assistència del president de la Secció Filològica, en representació de l'Institut, a l'acte de presentació del llibre *Koldo Mitxelena entre nosotros*. 11 de juliol de 2002.
- Assistència, al Palau de la Generalitat, a l'acte de presentació del llibre de les *Jornades de debat Catalunya, demà*. 17 de juliol de 2002.

Discursos institucionals

Discurs pronunciat pel president de l'Institut d'Estudis Catalans durant la sessió pública amb motiu de l'Any Puig i Cadafalch a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, 17 d'octubre de 2001

Josep Puig i Cadafalch i l'Institut d'Estudis Catalans

La breu notícia biogràfica de Josep Puig i Cadafalch inclosa en el *Directori de membres de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907-1997* diu ben poc de l'activitat de Puig com a membre de la institució. Textualment, diu:

Josep Puig i Cadafalch
Mataró (Maresme), 1867 - Barcelona, 1956
Secció Històrico-Arqueològica
Especialitat: Arquitecte, historiador de l'art i polític
Data d'ingrés: 18.6.1907
Membre fundador de l'IEC
President de l'IEC (1922-1956, intermitentment)

Estudià arquitectura i es doctorà en ciències exactes. Professor dels Estudis Universitaris Catalans, fou doctor *honoris causa* per les universitats de Barcelona, París, Friburg i Tolosa. Presidí el Centre Escolar Catalanista. Participà en la I Assemblea de la Unió Catalanista de Manresa, i pertanyé a la Lliga de Catalunya. Fou membre del Patronat de la Biblioteca de Catalunya i president dels Jocs Florals de Barcelona (1935). Col·laborà a *La Renaixença* i a *La Veu de Catalunya*. Fou co-

fundador de la Lliga Regionalista i membre del Comitè d'Acció Política d'aquest partit. Fou regidor de l'Ajuntament de Barcelona, diputat a Corts i diputat provincial de Barcelona. Presidí la Mancomunitat de Catalunya després de Prat de la Riba i fins al cop d'estat de Primo de Rivera.

El redactor de la nota biogràfica, sens dubte, volgué donar més pes a la faceta política de Puig i Cadafalch que a la d'arquitecte i d'historiador de l'art i obvià qualsevol menció a la tasca que Puig dugué a terme com a membre i com a president de l'Institut d'Estudis Catalans. Potser és un reflex d'un estat d'opinió molt actual que estimula el domini de la classe política en la nostra societat, en la qual els científics, els intel·lectuals, els pensadors i els creadors queden sovint eclipsats.

Com que del Puig i Cadafalch arquitecte ja n'ha parlat el senyor Manuel Ribas i del polític, el senyor Josep Maria Ainaud, em queda a mi, en parlar de Puig i l'Institut, referir-me, també, a l'historiador de l'art, una activitat que, com en alguns aspectes també la de polític, està íntimament lligada a la de membre

de l'Institut d'Estudis Catalans i president de la institució durant llargues temporades.

Tanmateix, però, permetin-me començar amb unes frases de Puig mateix, pronunciades en l'acte de lliurament de l'Hospital de la Santa Creu a l'Institut d'Estudis Catalans i Biblioteca de Catalunya. Paraules que pronuncià, aquell 30 de març de 1931, després de les intervencions de l'alcalde de Barcelona, el comte de Güell, i del president de la Diputació, senyor Joan Maluquer. Cito frases captades, no precisament a l'atzar, del seu parlament: «Per la gràcia de Déu he tingut l'honor de presidir els moments més gloriosos de l'Institut d'Estudis Catalans», «Serà el dia d'avui un dia solemne en la nostra història que separarà un temps passat de creixença del temps de plenitud», «L'Institut no va néixer sense protestes, ell fou l'objectiu de violentes campanyes», «Hem fet marrades, però hem trobat de pressa la dreuera», «Hom veu com aquests murs gòtics de l'Hospital i com aquest Palau dels Convalescents, que sembla la traducció catalana d'un palau de Gènova, tornen a llur primitiu esplendor», «Les ciències progressen en els pobles tal com es formen en l'esperit humà: comencem veient els fets; dels fets deduïm lleis empíriques; sobre la llei empírica s'aixeca la llei deduïda per raonament; una llei empírica és substituïda per una llei matemàtica. Les lleis deixen d'ésser lleis que enllacen co-

ses concretes i passen a tenir un valor substantiu i abstracte vivint per elles mateixes, capaces de regir tota mena de fets. Es pot llavors pensar en els mons irrealment, i així es puja a les grans abstraccions i s'arriba a les grans altures. D'aquesta ascensió som a mig camí». Després d'aquesta excel·lent definició del mètode científic —recordin que l'exigència científica, junt amb la catalanitat i l'obertura a l'exterior, fou una de les tres condicions que Prat de la Riba establí per a les actuacions de l'Institut—, Puig acaba el seu parlament afirmant: «Per aquestes sales hom veu passejar els físics, els matemàtics, els grans pensadors de l'esdevenidor, que formaran amb els estudiosos de les altres disciplines, els escolllits de la gran democràcia catalana.»

He recollit algunes d'aquestes frases perquè són altament representatives del pensament de Puig i Cadafalch: la digníssima concepció institucional del seu càrrec («per la gràcia de Déu he tingut l'honor de [...]»), el realisme respecte a allò que duia entre mans («L'Institut no va néixer sense protestes [...]. Hem fet marrades [...]»), la passió per l'art i la seva bellesa («[...] la traducció catalana d'un palau de Gènova [...]»), la relació entre ciència i humanisme («Les ciències progressen en els pobles tal com es formen en l'esperit humà») i el concepte de país («[...] els escolllits de la gran democràcia catalana»). Possiblement, Puig era, de tots els membres de l'Institut, qui

reunia d'una manera més completa les capacitats científiques, humanístiques, de creació i de gestió i com a tal va viure directament els moments més importants de la història de l'Institut d'Estudis Catalans, des de la seva fundació fins a la mort de Puig. Gairebé cinquanta anys d'intensa dedicació a la institució.

Puig i Cadafalch havia figurat entre els primers vuit membres fundadors de l'Institut d'Estudis Catalans el 1907. «Es tractava de la primera institucionalització pública de la cultura catalana i de la seva integració en el món acadèmic internacional com a comunitat diferenciada de l'espanyola», com molt bé ho ha definit Albert Balcells. Antoni Rubió i Lluch en fou el primer president, amb Puig com a vicepresident.

No és d'estranyar que el seu primer article a l'*Anuari* de 1907 fos titulat «Les iglésies romàniques ab cobertes de fusta de les valls de Bohí i Aran» (encara amb ortografia prefabriana). De fet, una de les seves primeres publicacions de joventut, en una revista d'excursionisme, era dedicada, com una promesa de fidelitat i com una revelació de l'impuls que el movia —com digué Duran i Sanpere—, a l'art romànic de Catalunya.

La dedicació a l'art romànic li venia de l'estudi directe dels monuments, de la seva observació personal, tant si els trobava a la ciutat, en un poble o en un petit racó de la muntanya; una passió que el portà a analitzar no tan sols els aspec-

tes artístics dels monuments, sinó també la tècnica constructiva i l'entorn físic i social que en propicià la construcció.

És curiós que no és fins al volum cinquè de l'*Anuari*, dels anys 1913-1914, quan torna a publicar sobre art medieval: «Els Banys de Girona i la influència moresca a Catalunya». Els estudis monogràfics que fa sobre Sant Joan de les Abadesses, la catedral de la Seu d'Urgell, el monestir de Santes Creus, Ripoll, Cuixà, etc., no li impedeixen tenir una visió de conjunt de l'art romànic, que el porta a proclamar una nova distribució cronològica i geogràfica amb el nom de *primer art romànic*, el de les cobertes de fusta, creat en terres orientals, abans que les voltes de pedra donessin lloc al veritable art monumental romànic estès per la major part d'Europa. Una hipòtesi que presentà a les universitats de Harvard i de la Sorbona i al Segon Congrés d'Art Bizantí de Belgrad. Com podem observar, Puig seguia al peu de la lletra les indicacions de Prat de la Riba: «exigència científica, catalanitat i obertura a l'exterior».

En aquest camp, però, la seva obra magna és *L'arquitectura romànica a Catalunya*, conjuntament amb Antoni de Falguera i Josep Goday, publicada inicialment en tres volums entre els anys 1909 i 1918, una obra d'una importància cabdal encara ara, gairebé cent anys després. L'any 1983 el Departament de Cultura de la Generalitat, essent director general

de Patrimoni el nostre amfitrió, el senyor Jordi Bonet, en publicà una edició facsímil, que ha estat reeditada aquest any 2001 per l'Institut d'Estudis Catalans com a homenatge al mestre en el marc de l'Any Puig i Cadafalch.

Tanmateix, i mesclant història de l'art i arqueologia, el segon article que Puig publica en l'*Anuari* de l'Institut, en el volum de l'any 1908, porta per títol «Les excavacions d'Empúries», una de les obres més grans d'arqueologia dutes a terme al nostre país durant el segle xx. No ha d'estranyar, doncs, que en la primera adequació del locals de l'Institut a l'actual Palau de la Generalitat, que aleshores ocupava la Real Audiencia de Catalunya, instrument de repressió de Felip V, l'entrada fos ornada amb una reproducció de l'estàtua de l'Esculapi trobada a Empúries. Una escultura que encara es conserva en l'actual seu de l'Institut. Acompanyaven, i continuen acompanyant, l'Esculapi tres bustos, d'Eiximenis, Ramon Llull i Lluís Vives, obres de Clarà, posats dalt de columnes de marbre. Ben a prop, envaint nous locals, havien d'instal·lar-se les Oficines de Prehistòria i Arqueologia, on sota el mestratge del nostre homenatjat, resuscitaven les troballes trencades de les excavacions.

Puig i Cadafalch, que era amic de Pompeu Fabra des de la joventut, tingué un paper important en la comesa de dur-lo de Bilbao a Barcelona per ocupar la

nova Càtedra de Llengua Catalana creada per la Diputació i integrar-lo a la Secció Filològica de l'Institut, on seria el capdavanter de la normativització del català.

En aquella època, els presidents de les tres seccions de l'Institut, la Històrico-Arqueològica, la de Ciències i la Filològica, ocupaven alternativament la presidència de la institució. L'any 1915 Rubió i Lluch dimití com a president de la Secció Històrico-Arqueològica i ocupà el seu lloc Puig i Cadafalch, en un moment en què ell era el president de la Comissió d'Instrucció Pública de la Mancomunitat i, per tant, mà dreta de Prat de la Riba en política cultural i educativa.

És probable que una certa pugna entre Empúries i el romànic dels Pirineus fos la causa de les divergències que Puig mantingué amb Josep Pijoan, primer secretari general de l'Institut, que els portà a un allunyament progressiu, fins a la ruptura. Puig era partidari de prioritzar Empúries i Pijoan, de recuperar i estudiar primer els frescos de les ermites romàniques de les valls pirinenques. Sota la direcció de Josep Pijoan es publicaren, entre els anys 1907 i 1921, quatre volums de *Les pintures murals catalanes*: vol. i: *Pedret*; vol. ii: *Sant Martí de Fenollar i Sant Miquel de la Seu*; vol. iii: *Sant Climent de Tahull, Santa Maria de Tahull, Santa Maria de Bohí, Santa Maria d'Àneu i Sant Pere del Burgal*, i vol. iv: *Ginestarre de Cardós, Esterri de Cardós*,

Santa Eulàlia d'Estahon, Santa Maria de Mur i Sant Pere d'Àger. El material d'un cinquè volum és a l'arxiu de l'Institut i serà publicat encara durant l'Any Puig i Cadafalch, a cura del senyor Xavier Barral, membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut. La pugna entre Puig i Pijoan fou molt probablement la causa que aquest material hagi restat inèdit.

Josep Puig i Cadafalch no era un home de caràcter fàcil. Com digué Gaziol, era «un exemple perfecte del català eminent però aspre i cantellut [...]. Si el furgàveu una mica trobàveu un esperit despert i ple de nobles inquietuds i un home amb moltes qualitats [...]. Amb el frec per la vida, les topades doloroses amb la realitat i les responsabilitats de govern, perdé molts dels caires tallants i s'esmolà».

Bona part de les topades amb Josep Pijoan, de què ja he parlat, però també amb Eugeni d'Ors (també secretari general) o amb Joaquim Torres Garcia, s'expliquen per aquesta inflexibilitat del caràcter de Puig, un home que preferia l'eficàcia a l'aparença, les obres a les paraules; un treballador infatigable que no donava mai res per perdut i que basà la seva tasca política o administrativa —tan positiva— en el convenciment, que manifestà més d'una vegada, que l'empresa del recobriment de Catalunya havia d'iniciar-se amb una profunda i intensa tasca cultural.

Així cal interpretar la seva actuació l'any 1918, quan resolgué traumàticament la crisi de la Secció Filològica amb l'exclusió d'Antoni Maria Alcover, el seu primer president, per la qual cosa l'Institut perdé els milers de fitxes que Alcover havia elaborat per al futur diccionari i també la simpatia d'un sector de l'opinió mallorquina. Sens dubte, l'acte celebrat el mes de març passat a l'Institut d'Estudis Catalans, en què s'homenajà mossèn Alcover i es presentà la *Lletra de convit 2001*, i les estretes relacions establertes amb les Illes Balears, han clos definitivament aquelles ferides obertes.

Aquesta tenacitat que he esmentat el portà a obtenir l'any 1930 una autonomia total per al treball de l'Institut d'Estudis Catalans, tot i mantenint la Diputació de Barcelona el compromís de finançament de les activitats de la institució, un compromís que mantingué la Generalitat durant els anys de la República. També la tenacitat el portà a aconseguir un any més tard la cessió en ús de l'Hospital de la Santa Creu i la Casa de Convalescència per a la Biblioteca de Catalunya i l'Institut, com ja he esmentat.

La maltempada del juliol de 1936 el portà a expatriar-se, com ja ho havia fet anys abans en circumstàncies semblants. Escollí com a contrada de residència, un altre cop, la Catalunya Nord per estudiar-hi els monuments romànics, durant un sojorn que es perllongà durant

cinc anys. Dedicà una atenció especial a Sant Miquel de Cuixà. L'any 1939, Ricard Moragas, en una carta a Francesc Pujols, escrivia: «Ara parlo gairebé cada dia amb Puig i Cadafalch. Com que fa uns estudis sobre el monestir de Cuixà, he tingut la sort de tenir-lo de cicerone. M'ha explicat amb deteniment i amb amor les principals característiques d'aquesta bastida tan important, no solament des del punt de mira de l'arquitectura, sinó del de la història. Llàstima que en Puig no hagués vingut quan tu hi eres! Estic segur que tots dos hauríeu lligat unes converses prodigioses. És un home amb el qual es pot parlar de tot, tret de política.»

Puig donà a conèixer el resultat dels estudis fets a Sant Miquel de Cuixà, que, d'altra banda, li permeteren d'establir amb certesa la influència en l'arquitectura del primer romànic de l'art mossàrab.

A mitjan 1941, retornat a Catalunya, quan resideix, primer provisionalment, a la casa d'Argentona, considera que l'únic que pot fer per Catalunya en aquell moment és prestar ajut a les escasses manifestacions culturals que es produeixen en cercles molt reduïts, gairebé en la clandestinitat: les vetllades literàries celebrades en un pis rònc del carrer de Sant Pau on es reuneixen un grup d'artistes joves amb el nom d'*Estudí*, les sessions periòdiques que havia reprès l'entitat Amics de la Poesia a la

rebotiga de l'establiment d'orfebreria de Ramon Sunyer, etc. Precisament, el desembre d'aquell any 1941 havia de cloure un acte que havien organitzat els Amics de la Poesia per commemorar el centenari de l'aparició de l'obra més significativa de la nostra Renaixença: *Lo Gaiter del Llobregat*. Una telefonada oportuna el va fer agafar de nou el passaport amb diligència i exiliar-se un cop més a França, d'on retornaria definitivament ben entrat el 1942, en saber que la nuvolada s'havia esbargit.

Comença, aleshores, lluitant amb tota mena de dificultats, una nova etapa com a membre —com un dels pocs membres residents a la Catalunya Sud— d'un Institut d'Estudis Catalans, mancat d'estatge social, desposseït de la seva biblioteca i, sobretot, desmembrat per la mort o l'exili de gairebé tots els seus membres.

Els inicis es produeixen a la casa de la família Bonet i Garí, actualment el número 16 del carrer de la Reina Victòria; uns inicis que porten a la memorable reunió del 17 d'abril de l'any 1942, convocada per Josep Puig i Cadafalch, de setanta-cinc anys d'edat, en la seva condició de president de la Secció Històrico-Arqueològica, a les quatre de la tarda, al seu domicili del número 231 del carrer de Provença de Barcelona. Hi assisteixen, a més de Puig, Eduard Fontserè, membre de la Secció de Ciències; Josep M. López-Picó, membre de la Secció

Filològica, i Ramon Aramon i Serra, de les Oficines Lexicogràfiques. En aquesta reunió cabdal, donaren compte dels membres de l'Institut morts de la guerra ençà (Ramon d'Alòs-Moner, Josep M. Bofill i Pichot, Pere Coromines, Antoni Rubió i Lluch, Joaquim Ruyra, Ferran de Sagarra i Lluís Segalà), feren constar el suport de Jaume Massó i Torrents, que no pogué assistir-hi per motius de salut, i prengueren una sèrie d'acords, el primer dels quals diu: «Considerar espiritualment entre nosaltres els membres de l'Institut que han hagut d'exiliar-se per raons patrioticopolítiques». Entre aquests s'hi comptaven homes com Pompeu Fabra, August Pi i Sunyer, Josep Carner, Lluís Nicolau d'Olwer, Jaume Serra i Hünter, Carles Riba i Pere Bosch i Gimpera.

La conseqüència d'aquesta primera reunió fou la incorporació dels primers nous membres de la postguerra, dels quals cal destacar la figura de Ramon Aramon, que fou nomenat secretari general perpetu i ocupà aquest càrrec fins a la reforma estatutària de 1989. Dels nou acords que es prengueren, vull destacar-ne el vuitè, que, textualment, diu: «Estudiar la possibilitat de nomenar algun membre corresponent, sobretot a Mallorca, València i Rosselló». La visió de Puig i Cadafalch era ja la correcta, molt més enllà d'alguns que, posteriorment, i potser encara, limitarien l'Institut a Catalunya i, gairebé gosaria dir, a Barcelona.

Puig i Cadafalch fou president únic de l'Institut fins al 1956. Sense ell, o algú com ell, l'Institut segurament hauria mort. Durant aquest període reinstaurà el *Cartell de premis*, que l'Institut havia iniciat l'any 1915 i havia suspès el 1936. El Premi Prat de la Riba s'atorga ja l'any 1947 i aquest mateix any, coincidint amb la festa de Sant Jordi, es publica novament el *Cartell de premis*, en el qual es convoquen el Prat de la Riba, el Vives, de 1936 (a una obra de ciències naturals, fisicoquímiques o matemàtiques), el Bonsoms, de 1936 (a una obra sobre Cervantes), el Duran i Bas, de 1936 (a una obra jurídica o sociològica), i el nou Premi Enric de Larratea (a un treball sobre art o arqueologia de les terres catalanes).

L'any 1947 és especialment destacat en la vida del Josep Puig i Cadafalch president de l'Institut d'Estudis Catalans, que compleix vuitanta anys. No només restableix el *Cartell de premis*, que ha arribat ara a la setantena edició, sinó també fa intenses gestions a la Diputació de Barcelona a fi que li sigui restituïda la seu a la Casa de Convalescència del que fou Hospital de la Santa Creu. Una petició que la Diputació no atendria fins al cap de trenta anys. En un punt de la instància escriu unes frases que són molt eloqüents respecte a les relacions que ell i Aramon establien en aquells moments i que caracteritzen l'Institut de la resistència. Cito: «Recibe nues-

tra Corporación diariamente comunicaciones de diversas entidades científicas, academias, universidades, institutos y revistas (más de 400) pidiendo renovar las viejas relaciones a las que estamos obligados a responder explicando el estado actual de nuestra existencia y cómo no disponemos de nuestros archivos y depósitos de libros que se pudren en lugares donde fueron hacinados.»

En la seva resposta el secretari de la Diputació li demana que li trameti una còpia dels Estatuts vigents i la relació de membres, que el maig de 1947, a Barcelona, eren: Josep Puig i Cadafalch, Agustí Duran i Sanpere, Jordi Rubió, Ramon d'Abadal, Higiní Anglès, Ferran Soldevila, Carles Riba, Josep M. López-Picó, Ramon Aramon, Josep M. de Sagarra, Pere Bohigas, Eduard Fontserè, Pius Font i Quer, Josep R. Bataller, Joaquim Carreras i Artau i Leandre Cervera. Les gestions, com tots sabem, no fructificaren.

La tardor del mateix any 1947, però, hi hagué un esdeveniment que devia omplir de satisfacció i d'emoció Puig i Cadafalch. En una aula de l'Institut Francès de Barcelona, la intel·lectualitat catalana s'aplegava «per a celebrar el vuitantenari d'un dels homes a qui més deu la cultura

i la ciència dels nostre país», en paraules d'Aramon, i hom anunciava el projecte d'un recull d'estudis d'arqueologia, d'història de l'art i d'història que perpetués el nom de l'il·lustre investigador. Aquesta miscel·lània fou presentada per la Societat Catalana d'Estudis Històrics l'any 1951 en un solemne acte d'homenatge.

L'Institut d'Estudis Catalans ha volgut presentar avui, aquí, en aquest entranyable acte organitzat per l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, la reedició facsímil en quatre volums de *L'arquitectura romànica a Catalunya*, amb un estudi introductori, a càrrec de Xavier Barral, com una mostra de respecte, d'homenatge i d'estimació envers qui lluità tant per l'Institut i per la cultura catalana. Una obra amb la qual, entre els anys 1909 i 1918, Josep Puig i Cadafalch, arquitecte i home d'Estat ja reconegut, es donava a conèixer com a historiador i arqueòleg, al mateix temps que posava a l'abast de totes aquelles persones interessades tant per l'alta cultura, en general, com per la formació nacional de Catalunya, en particular, el coneixement del patrimoni arquitectònic català d'una època que fou cabdal per a l'estructuració futura de la nostra societat i del nostre país.

Ponència pronunciada pel president de l'Institut d'Estudis Catalans durant el dinar-conferència-col·loqui, organitzat per Tribuna Barcelona a l'Hotel Ritz de Barcelona, 11 de febrer de 2002

Llengua, cultura, ciència, tres eixos d'una identitat

Agraïments

No per obligat és menys sincer el meu agraïment a Tribuna Barcelona per l'oportunitat que m'ofereix de presentar en aquest il·lustre fòrum la realitat d'allò que és l'Institut d'Estudis Catalans i d'allò que hauria de representar aquesta institució en el conjunt de les terres de llengua i cultura catalanes.

El meu agraïment especial als senyors López Burniol i Sanclimens, ànima i fil conductor, respectivament, de Tribuna Barcelona.

El meu agraïment, també, naturalment, a l'antic deixeble i bon amic Vladimir de Semir per la seva benevolència en la presentació que ha fet de la meva persona. La nostra relació va començar l'any 1969 o 1970, quan els estudiants d'una llicenciatura tan dura com és la de matemàtiques encara tenien ànims i il·lusió per participar en un seminari totalment voluntari, que no atorgava crèdits per a cap finalitat concreta; els movia, aleshores, el plaer del coneixement per si mateix, intuïnt, com havia dit ja Konrad Knopp en la sessió inaugu-

ral de curs a la Universitat de Tübingen l'any 1927, que «la matemàtica és la base de tot el coneixement i el contenidor de tota l'alta cultura»; o si ho volen, per a aquells més familiaritzats amb el concepte clàssic de cultura, aquella frase de Ciceró a *Les tusculanes*: «La natura ha posat en el nostre esperit un desig realment insaciable de conèixer la veritat». Gràcies, doncs, Vladimir.

L'IEC poc conegut

Quan ara fa exactament vint-i-quatre anys el doctor Alsina —Josep Alsina i Bofill, president de l'Institut d'Estudis Catalans, un bon metge i un gran home— em demanava si acceptaria ésser proposat com a membre agregat de l'Institut, jo no en sabia gran cosa d'aquesta institució. Escrivia un català que havia après a casa de petit i en un curs semiclandestí a l'Agrupació Excursionista Pedraforca quan tenia setze anys, utilitzava el diccionari Fabra i havia visitat una vegada un local bastant tètric al Palau Dalmasas, ple de llibres, de papers i de fum; el fum de l'havà del senyor Aramon, secretari general perpetu de l'Institut des de l'any 1942. Però el nom, Ins-

titut d'Estudis Catalans, tenia pedigrí i el respectava més per allò que n'havia sentit dir a casa que perquè sabés realment què feien aquells venerables savis.

Em poso a mi mateix com a exemple d'un jove (jove aleshores) professor universitari, mitjanament culte, interessat pel país, que, aquell any 1978, ja havia fet escriure una tesina d'un deixeble seu en català. No crec que sigui cap error extrapolar aquesta situació a la dels científics catalans de l'època.

Qui coneixia, aleshores, que el 26 de novembre de 1976 el *Butlletí Oficial de l'Estat* havia publicat un Reial decret que, en el seu article primer, deia textualment: «Se otorga reconocimiento oficial del “Institut d'Estudis Catalans”, corporación académica, científica y cultural, cuyo ámbito de actuación se extenderá a las tierras de lengua y cultura catalanas»? Per què la classe política, que feia una important tasca de recuperació de la identitat i de les llibertats, no havia ni difós ni explotat aquest fet?

Aquesta ha estat al nostre país una constant de l'Institut d'Estudis Catalans, com a mínim fins fa cinc o sis anys: desconeixement d'allò que era i feia per part de la societat i silenciament per part de l'Administració i la classe política. Qui sabé que l'any 1987 l'Institut iniciava una obra cabdal per al coneixement de la llengua catalana, com és el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana, elaborada amb els

mitjans informàtics més moderns del moment, consistent en la selecció i la introducció digitalitzada dels textos més representatius de la llengua catalana que actualment abasta més de cinquanta-dos milions d'ocurrències? Fins i tot m'atreveria a preguntar: qui sap que aquesta obra fonamental està a disposició de tothom a Internet en el Portal de Dades Lingüístiques de l'IEC? Per què, en canvi, els mitjans de comunicació, la premsa sobretot, ompliren pàgines, ara fa menys de deu anys, fent-nos avinent, amb bombo i platerets, que la Real Academia Española iniciava exactament allò que l'Institut havia començat set anys abans?

Aquests són uns exemples de la situació real de l'any 1995, quan jo vaig accedir a la presidència de l'Institut d'Estudis Catalans. Però el més important d'aquests fets, és que són una mostra inequívoca de la submissió d'una part important de la nostra societat, dels nostres polítics i dels nostres mitjans de comunicació al model d'identitat espanyola, per damunt de la pròpia identitat catalana.

La llengua catalana, poc o mal usada

El segon punt de partida d'aquesta intervenció d'avui té com a eix conductor l'ús de la llengua catalana en aquests darrers vint-i-cinc anys.

Malgrat l'ingent esforç que ha fet la comunitat educativa en tots els aspectes, i la universitària en particular, malgrat les disposicions legals de tot tipus dels nostres òrgans de govern, polítics o simplement administratius, quina consciència col·lectiva i individual hi havia que l'any 1991 el Parlament de Catalunya havia aprovat una llei que, en el fons, reconeixia l'Institut d'Estudis Catalans com l'acadèmia de la llengua catalana? Potser el mateix títol de la llei, que no esmentava mai el nom d'*acadèmia*, sinó simplement el d'*autoritat lingüística*, col·laborà a aquest desconeixement. Però, aleshores, la pregunta és: es pretenia només que a l'Administració, a l'ensenyament o als mitjans de comunicació de titularitat pública se seguís la normativa lingüística de l'Institut i es volia passar de puntetes sobre el valor essencial d'aquesta institució per a la configuració d'una identitat pròpia? Tot sigui dit de passada, la llei que he esmentat no fou mai desenvolupada adequadament, ni comportà una assignació pressupostària que permetés exercir a l'Institut d'Estudis Catalans les competències que se li havien atorgat. Ben al contrari de la situació en què es troba la Real Academia Española aquests darrers anys.

El resultat d'aquesta llei i de les dues de política lingüística ha estat l'ús sistemàtic del català en l'Administració, en el sistema educatiu i en una part dels mitjans de comunicació, però no en l'em-

presa, ni en l'economia, ni en tants altres d'essencials per a enfortir una identitat pròpia. Ni en el cinema, és clar.

Encara més. Ara fa tres anys vaig publicar en un diari català un article titulat «Ens avergonyim quan parlem malament?». Hi posava de manifest una realitat ben penosa: «A la immensa majoria dels catalanoparlants no ens avergonyeix parlar malament el català. Algú s'imagina un professor de la Universitat de Salamanca parlant defectuosament el castellà? O un ministre de Madrid? O un locutor dels serveis informatius d'una televisió estatal? I el que dic per al castellà val per al francès, l'anglès o l'alemany o qualsevol llengua que no hagi estat greument ferida i encara no hagi passat de la convalescència». Exemples: Des de Brussel·les se'ns parlava fa pocs anys de la «massacre humanitària» a Kosovo (*humanitari*, diu el diccionari, significa que 's'interessa pel bé de la humanitat'. Potser sí que Milosevicz considerava que la neteja ètnica era un bé per a la humanitat, però...). I des d'Aviano se'ns informava amb pèls i senyals que havien sortit feia poc una «vint-i-cinquena» d'avions de combat. Algú versat en llengua devia trigar uns instants a adonar-se que no era una vint-i-cinquena part d'un avió allò que atacaria les instal·lacions militars sèrbies, sinó vint-i-cinc dels avions més sofisticats. Perdonin els exemples, però els *millons* i els *billons* (així, no *míllions* ni *bilions*) aclarits per un alt càrrec

com «billons espanyols, no americans, de billones, no millardos», podria fer pensar que en català no tenim milions, ni bilions, ni miliards, a més d'ésser innecessari fer aquesta marrada per les Espanyes per tornar al Born.

A aquells que siguin sensibles a aquests tipus de qüestions, els recomano que llegeixin la lliçó impartida per Lluís Garcia i Sevilla, a la sessió inaugural del curs 1999-2000 de l'Institut, presidida per Francesc Antich, president del Govern de les Illes Balears.

És clar que sempre hi ha excepcions, i que ningú no es pensi que ara vull caure en l'adulació d'un hoste als seus amfitrions. L'aventura cultural i comercial que fa uns anys van emprendre els diaris *El Periódico* i *Segre*, fou engrescadora i encoratjadora, a més d'una prova clara que potser el que ens manca és capacitat d'iniciativa i de decisió, capacitat de creure en la nostra pròpia identitat.

Presència catalana en els fòrums científics internacionals

El tercer fil conductor d'aquesta intervenció es refereix a la ciència i la tecnologia. Quines mesures ha pres el país i les institucions perquè Catalunya i el català siguin presents en els fòrums científics internacionals? Quin coneixement hi ha a casa nostra de les iniciatives i de les realitats que fan ésser present la nostra co-

munitat cultural i científica a Europa, primer, i a tot el món?

És cert que, en els darrers anys, importants investigadors catalans i de llengua catalana són reconeguts internacionalment; el desenvolupament en aquest sentit ha estat espectacular en pocs anys. Però no és el mateix que els col·legues coneixin algun investigador, que en el món acadèmic es reconegui Catalunya com un país científicament avançat. El primer és necessari, però no és suficient; cal anar més enllà.

L'Institut d'Estudis Catalans, com a acadèmia nacional de Catalunya, ha dut a terme en els darrers anys una sèrie d'iniciatives encaminades al reconeixement de la nostra identitat més enllà dels Pirineus. Fa dues setmanes, en aquesta mateixa Tribuna, el conseller Mas-Colell ens esmentava el prestigi de la matemàtica catalana a Europa. És cert. L'any 1984 l'Institut tingué el coratge de crear en el seu si el Centre de Recerca Matemàtica, un referent internacional encara únic en tota l'àrea mediterrània, que ens prestigia com a comunitat i té un pes important —en la mesura que poden ésser importants les matemàtiques— en el marc de la Unió Europea. En un altre ordre de coses, el *Diccionari del català contemporani* de l'Institut ha permès que la llengua catalana participés en projectes europeus en principi limitats a aquelles llengües oficials en un àmbit estatal; el Corpus dels Vitralls de les grans

esglésies medievals és una obra que ens situa al capdavant de les activitats de la Unió Acadèmica Internacional, i l'*Atles lingüístic del domini català*, a més d'és-ser una eina essencial per al coneixement profund de la nostra llengua, esdevé un model per a totes les llengües romàniques. Però, qui ho sap això?

Del passat al present i al futur

Però, deixem el passat i per enfocar i analitzar el present i, sobretot, el futur, permetin-me que citi unes frases de Josep Faulí extretes d'un article seu de l'any 1995. Deia Faulí: «Les velles fórmules no serveixen, la lleialtat profunda de l'IEC no pot ser la de fer el que feia el 1907, sinó d'aplicar els dissenys fundacionals a la realitat d'un segle després. Per fer-ho, cal pensar menys en mèrits que en serveis i, sobretot, molt menys en la història que en l'actualitat i el futur». Aquesta idea, junt amb la de Michel de Foucault, a *Les mots et les choses*, quan afirma que «és sempre sobre un fons de coses ja encetades que l'home pot pensar allò que per a ell vol com a punt de partida», han marcat la trajectòria de l'Institut d'Estudis Catalans aquests darrers anys.

Unes idees al servei de la societat de llengua catalana, amb uns objectius bàsics: la implicació de l'Institut en la societat científica i cultural, l'estudi i difusió de la llengua catalana a fi que, com

deia Pompeu Fabra, esdevingui útil no només per a expressar els sentiments més íntims sinó també que sigui apta per a la comunicació literària i científica. I, finalment, la voluntat de retornar a l'Institut el rol fonamental d'institució pròpia del país per a la promoció, la coordinació i la difusió de la nostra ciència i la nostra cultura. Aquest és el camí que ens marcarem i que només podrem seguir amb la implicació de tots els sectors polítics i socials.

Prenent la idea de Faulí, els diré que els dissenys fundacionals d'Enric Prat de la Riba en crear l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1907, foren l'exigència científica, la catalanitat i l'obertura a l'exterior. I aquest ha estat el punt de partida de la dinàmica iniciada a la tardor de 1995 quan jo accedí a la presidència de l'Institut.

Però l'Institut d'Estudis Catalans no es redueix a la dinàmica que pugui generar l'equip de govern. L'Institut acull avui una bona representació de l'elit científica de l'àmbit lingüístic català, la qual cosa ha de generar confiança en els poders públics i en les entitats privades, i configura el paper d'una institució amb un fort nivell d'influència en la societat. Més de cent quaranta membres numeraris i emèrits, una seixantena de membres corresponents d'arreu i més de nou mil estudiosos i investigadors agrupats en vint-i-sis societats científiques configuren, actualment, una institució acadèmica amb una estructura moderna que

li permet albirar amb optimisme el seu futur i, tal com assenyalen els seus Estatuts, tenir cura de la llengua, fixar-ne la normativa i vetllar perquè el procés de normalització sigui coherent arreu de l'àmbit lingüístic; que li permet contribuir a la planificació, la coordinació i la realització de la recerca en les diferents àrees de la ciència, la tecnologia i les humanitats i, principalment, la de tots els elements de la cultura catalana, i que li permet impulsar el progrés i el desenvolupament generals de la societat i realitzar, quan s'escau, tasques d'assessorament dels poders públics i institucions.

Amb la reforma estatutària de l'any passat, que permetrà ampliar el nombre de membres numeraris en un 33 % i obrir seus fora de Barcelona —ja vam obrir-ne una a Perpinyà i una a Castelló de la Plana—, l'Institut podrà tenir més capacitat per exercir les seves competències.

Les tres grans línies d'actuació

No hem d'oblidar, donant una última ullada al passat, que l'Institut d'Estudis Catalans ha viscut gairebé la meitat de la seva vida com un nucli de resistència per defensar la llengua i la cultura catalanes. Les dictadures de Primo de Rivera i de Franco sumen més de quaranta anys en els quals l'Institut actuà, successivament, en la més absoluta clandestinitat

primer, a les catacumbes després, i va anar passant de mica en mica a la semi-tolerància i, finalment, a la tolerància dels anys setanta.

Quan, amb l'inici de la transició democràtica, l'Institut pot refer públicament les seves activitats, la realitat cultural i científica del país havia sofert ja importants canvis, les universitats s'havien desenvolupat i catalanitzat i la recerca es concentrava en els departaments universitaris. Per això, ara fa sis anys, l'Institut readaptà la seva acció en la comunitat científica i cultural del país i es marcà tres grans línies d'actuació: com a acadèmia de la llengua catalana, com a institut de catalanística i com a promotor i coordinador d'estudis i investigacions i assessor dels poders públics i institucions.

L'àmbit territorial de competència de l'Institut ha estat sempre una unitat basada en la diversitat i, en contrast amb altres cultures, és una cultura dinàmica; una unitat establerta a partir d'una llengua comuna, amb les seves diverses modalitats, que configura un àmbit lingüísticament, culturalment i històricament ben definit, però al mateix temps amb una diversitat cultural que ha propiciat sempre una rica intercomunicació; una unitat i una diversitat, per la conservació i ús sostenible de les quals cal vetllar.

I no és fàcil això per raons d'estructures polítiques i administratives. El català és parlat en quatre estats d'Euro-

pa: Andorra (que el té com a llengua oficial), França (a la Catalunya Nord), Itàlia (a l'Alguer) i Espanya, on actualment és reconegut com a llengua oficial en tres comunitats autònomes, Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià (aquí amb la denominació tradicional i estatutària de *valencià*), i esperem que ben aviat a Aragó, on és la llengua predominant a la Franja. Unes estructures polítiques i administratives que no faciliten precisament l'activitat d'una institució com la que m'honoro de presidir.

Passo a desenvolupar les tres grans línies d'actuació que he esmentat: acadèmia de la llengua, institut de catalanística i promotor i coordinador d'estudis i investigacions i assessor dels poders públics i institucions.

L'Institut, acadèmia de la llengua catalana

L'Institut d'Estudis Catalans és l'acadèmia de la llengua catalana, com he dit, una funció que ha estat tradicionalment reconeguda per la comunitat lingüística (la balear, la catalana i la valenciana), científicament, per la comunitat acadèmica internacional i, jurídicament, pel Reial decret de 1976. Al centre, doncs, de l'activitat de l'Institut, múltiple i en totes les disciplines, hi ha sempre la normativització (ortogràfica, lexicogràfica i gramatical) de la llengua. I l'Institut cal

que la dugui a terme, i així ho fa escrupolosament, preservant la unitat de la llengua i establint una normativa unitària respectuosa amb les diferents modalitats del conjunt del domini lingüístic.

L'actualització del *Diccionari* de Fabra era una exigència de la nostra societat i l'Institut hi donà resposta l'any 1995 amb la primera edició del *Diccionari de la llengua catalana*, una obra cabdal, emblemàtica i de qualitat de la qual, després de diverses reimpressions, l'any que ve es farà la segona (i darrera) edició, totalment revisada. He dit darrera perquè la política lexicogràfica de l'Institut va des de fa uns anys per una metodologia diferent de la de Fabra. El Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana, acabat l'any 1998, que recull més de cinquanta-dos milions d'ocurrències, és la nova eina de treball en tant que hi ha continguda tota la llengua contemporània. Es treballa ara en un diccionari descriptiu, que aquest mateix any es començarà a fer públic electrònicament, a partir del qual s'elaborarà un diccionari normatiu de nova planta lluny dels diccionaris tradicionals, que s'han basat sempre en una metodologia iniciada ja fa més de dos segles.

Aprofito per destacar que el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana és una eina bàsica de recerca i de desenvolupament que l'Institut posa a l'abast de tots aquells a qui pugui interessar. Una eina que situa el català al

davant —des d'aquest punt de vista— de la majoria de llengües, també de la castellana.

Si l'ideari de reconstrucció nacional de Prat de la Riba i de Puig i Cadafalch passava, en matèria de llengua, per l'establiment d'una ortografia, d'una gramàtica i d'un diccionari, ara, gairebé cent anys després, passa necessàriament per la presència del català en la nova societat del coneixement (que és quelcom més que simplement la societat de la informació). Cal que el català disposi dels productes informàtics necessaris per poder-nos comunicar, per poder traduir amb precisió tota mena de documents del català a les principals llengües de comunicació i viceversa i, finalment, també, per al reconeixement i la síntesi de la veu. Però això no ho aconseguirem si no disposem dels recursos necessaris perquè la indústria pugui produir un bon programari. Cal, doncs, que l'Institut d'Estudis Catalans estableixi els nivells de qualitat lingüística, primer, i pugui validar els productes finals, després; entremig cal que pugui fornir, com ja fa, els productes lingüístics de què disposa i elaborar els que encara manquen, i que —treballant coordinadament amb altres centres de recerca o de terminologia— produeixi les eines lingüístiques que ens caldran. El TERMCAT, organisme resultant d'un consorci entre l'Institut d'Estudis Catalans i el Departament de Cultura, tutelat per l'Institut mitjançant un

Consell Supervisor, és un dels braços que treballen en la terminologia.

Però la llengua no s'acaba amb el lèxic o la terminologia; no s'acaba, per exemple, ni amb la informatització que duem a terme del fonamental *Diccionari català-valencià-balear*, d'Alcover i Moll. Cal disposar d'una nova *Gramàtica*, en la qual es treballa intensament i que avui ja té acabades les parts corresponents a la fonètica i fonologia, la morfologia, la formació de mots i l'ortografia. Com calia disposar d'una *Proposta per a un estàndard oral*. Però també és una necessitat immediata l'estandardització que imposaran o imposen ja els nous usos lingüístics dependents de les noves tecnologies de la informació, com a conseqüència de la nova comunicació entre l'home i la màquina, que ja experimentem.

Normatives, recursos lingüístics, eines, és allò que ha d'oferir, i ofereix, l'Institut. Acabo aquest apartat amb un nou exemple: l'*Atlas lingüístic del domini català*, una obra en nou volums, el primer dels quals acaba de sortir, que contindrà uns dos mil mapes que inclouen una informació exhaustiva de tota la dialectologia catalana. Una obra que torna a situar el català per davant de la majoria de llengües i que s'ha pogut dur a terme fins ara gràcies al patrocini privat, quelcom que hauríem d'estimular si volem que tots ens sentim implicats en la potenciació de la llengua i no ho deixem només com una obligació de l'Administració.

L'Institut d'Estudis Catalans és, també, un centre de catalanística, tal com especifiquen els seus Estatuts en establir que «és una institució acadèmica que té per objecte l'alta investigació científica i, principalment, la de tots els elements de la cultura catalana». En efecte, el *Diccionari de la llengua catalana* dona com a primera accepció de *catalanística* 'l'estudi de la llengua i la cultura catalanes'; s'entén, òbviament, de la cultura catalana en tots els seus aspectes, és a dir, la literatura, l'art, la música, les ciències (naturals i humanes), el pensament, el dret, els costums, etc., a més, naturalment, de la llengua.

A diferència del que passa si considerem la institució com un institut general de recerca, àmbit en el qual pot fer un paper important d'assessorament, de coordinació, de promoció i de difusió, però s'ha d'accontentar amb un paper molt més modest pel que fa a la realització (obres bàsiques de referència, grans edicions crítiques, corpus documentals), si el considerem com un centre de catalanística —i com l'únic existent al país—, l'Institut ha d'abastar tot l'àmbit de la catalanística i, per tant, ha de fer la planificació i en bona mesura la realització de la recerca. Qui ho farà, si no?

És obvi que les diverses seccions participen de manera diferent en l'estudi de la cultura catalana: la Secció Fi-

lògica ho fa plenament; la Secció Històrico-Arqueològica gairebé també. Però les altres, si ens atenem al concepte tradicional de catalanística abans esmentat, s'haurien de limitar a l'estudi del patrimoni —natural i cultural— i al de les aportacions catalanes en els àmbits coberts per cada Secció (estudi de les aportacions catalanes en el camp de la filosofia i de les ciències socials i de les ciències naturals i biològiques, però també de les ciències experimentals i matemàtiques i de la tecnologia). Perquè hi puguin participar més plenament cal ampliar el concepte de catalanística amb l'aplicació de les diverses ciències, naturals o socials, a l'àmbit geogràfic català (des de la demografia i l'economia fins a la geologia, la botànica i la zoologia, passant per l'antropologia i la sociologia). De fet, hi ha programes importants de recerca, sobretot en la Secció de Ciències Biològiques, que corresponen a aquest concepte ampliat, com pot ésser l'elaboració dels estudis de base per a una estratègia per a la conservació i l'ús sostenible de la biodiversitat, per citar-ne només un.

Però, fins i tot atenint-nos al concepte tradicional, podem posar exemples d'envergadura, com el Corpus Vitrearum Medii Aevi, exemple de participació de l'Institut en els grans programes internacionals de recerca patrocinats per la Unió Acadèmica Internacional, l'Art Romànic Català (ARCAT), gran base de

dades informatitzada dels edificis romànics de Catalunya, que conté tota la informació existent; la Flora i cartografia dels Països Catalans, o l'Arxiu de Textos Catalans Antics, embrió d'un projecte que, a semblança d'empreses anàlogues d'altres institucions europees (per exemple, els Monumenta Germaniae Historica), es proposa d'editar sistemàticament els textos catalans antics (anteriors al segle XIX), amb sentit de globalitat i amb capacitat d'integrar totes les obres i documents d'autor català (en el sentit ampli del terme) o relacionat per la raó que sigui amb qualsevol de les terres de parla catalana, tot respectant les altres iniciatives, públiques o privades.

Dos darrers exemples en aquesta línia d'actuació: la *Catalunya carolíngia* i *La ciència en la història dels Països Catalans*. La *Catalunya carolíngia* és l'estudi i recopilació de tots els documents anteriors al segle X, és a dir, l'època carolíngia, una obra iniciada per Ramon d'Abadal i represa fa pocs anys amb els volums dels comtats d'Osona i Manresa, que tindrà aquest any 2002 un nou volum. *La ciència en la història dels Països Catalans* —que fou presentada el mes de desembre passat a la ciutat de València— no és tan sols una història de la ciència del nostre país, sinó també l'estudi de com els esdeveniments i els avenços científics han estat assimilats i han influït en la configuració de la nostra identitat.

Però, anem més enllà

Finalment, l'Institut d'Estudis Catalans, en la tercera línia d'actuació que he esmentat, actua i ha d'actuar, també, com a promotor, coordinador i difusor de recerca, promovent estructures, com el Centre de Recerca Matemàtica, coordinadament amb la comunitat matemàtica de les universitats catalanes, o com el Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè, que col·labora en l'estudi de l'activitat sísmica a Catalunya, o com la revista *Contributions to Science*, així en anglès, no en català, que dona a conèixer a la comunitat internacional allò en què treballen els nostres grups de recerca més qualificats, no individualment sinó col·lectivament, per allò que he dit abans de transmetre al món que Catalunya, i les terres de llengua catalana, és un país científicament avançat.

Amb aquest esperit, les Jornades científiques de l'IEC, iniciades fa cinc anys, pretenen ésser un fòrum de debat científic i cultural al més alt nivell sobre temes d'interès científic o impacte social, amb la participació de prestigiosos científics d'arreu. Temes tan apassionants i d'actualitat com *Llenguatge, cervell i conducta verbal*, *El clonatge humà*, *El ciberespai*, *Terratrèmols i temporals de llevant*, *Biodiversitat*, o les obres de Miquel Batllori i de Josep Puig i Cadafalch, per citar-ne algunes, en són un bon exemple.

El seguit de conferències, col·loquis i presentacions organitzats per les societats filials —recordo, vint-i-sis societats científiques que agrupen la quasi totalitat de les comunitats d'estudiosos i investigadors (*recercaires*, que en diu el nostre conseller)— acaben configurant aquest paper imprescindible de l'Institut en la nostra societat com a punt de trobada i de debat dels nostres científics i intel·lectuals.

Però, l'Institut d'Estudis Catalans, col·legiadament com a institució i individualment a través dels seus membres —«són vostès, a fi de comptes, qui són l'Acadèmia», deia Bernard Hauck, president de l'Acadèmia de Ciències Naturals, dirigint-se als seus membres—, ha d'actuar d'assessor dels poders públics, ha d'ésser creador d'opinió, ha de col·laborar en el disseny de la política científica del nostre país i ha d'estimular la recerca en la llengua pròpia. L'elaboració dels *Reports de la recerca a Catalunya*, coordinadament amb la CIRIT, la segona edició dels quals s'inicia ara, és un instrument molt valuós per als mateixos investigadors i per als responsables de la gestió de la recerca. Hi insisteixo, el disseny de la política científica d'un país, l'elaboració de documents objectius sobre l'estat de la recerca, l'organització de simposis d'opinió qualificada, etc., no pot ésser una tasca exclusiva de l'Administració —com massa vegades s'esdevé—, i això és especialment important en

una comunitat científica reduïda com la nostra. L'Administració ha d'elaborar, posseir i subministrar les dades, i els governants han de prendre les decisions polítiques, però enmig queda un buit: omplir-lo ha d'ésser una de les competències —i en molts països dels que anomenem avançats ho és— dels senats científics, de les acadèmies qualificades, d'aquelles que, pel procés rigorós de selecció dels seus membres, han guanyat la confiança de la societat.

En aquest i en els altres camps que he esmentat, les societats filials de l'Institut, societats que formen part de la pròpia estructura de l'Institut, són una eina important, ja que abasten tots els àmbits del coneixement i engloben una bona part de la comunitat científica de les terres de llengua catalana. Des de la Institució Catalana d'Història Natural a la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, passant per la de Matemàtiques, la d'Estudis Històrics, la de Biologia, la d'Ordenació del Territori, la d'Estudis Agraris, la de Llengua i Literatura, la d'Història de la Ciència i de la Tècnica, la de Geografia, la de Filosofia, etc., fins a la més recent, incorporada aquest darrer mes de desembre, d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, són un conjunt de vint-i-sis societats amb publicacions periòdiques o monogràfiques, amb manifestacions públiques, conferències, congressos..., que treballen coordinadament amb les seccions de l'Institut.

El reconeixement públic i privat

Retorno al començament. Per què no esmercem esforços en la mesura adient per difondre la nostra ciència i la nostra cultura en general com a país? Per què no esmercem esforços en la mesura adient per potenciar l'ús i la qualitat de la nostra llengua? Per què no esmercem esforços en la mesura adient per prestigiar i al mateix temps beneficiar-nos del prestigi de les nostres institucions més valuoses? Possiblement, la raó cal buscar-la en el fet que no hi ha la convicció que aquests són factors que enforteixen la nostra identitat. O potser hi ha la por de cedir competències i responsabilitats a institucions que, per la pluralitat en la composició, poden exercir una tasca important en els camps que he esmentat de la llengua, la cultura i la ciència, amb garantia d'independència intel·lectual.

La llengua es defensa usant-la i usant-la correctament. Però, per usar-la correctament no n'hi ha prou amb l'escola. Abans de l'escola hi pot haver hagut la família, però tampoc és imprescindible. El que cal és una societat que realment ho vulgui i una classe política i una Administració que, primer, estimuli la societat en aquesta direcció i, després, actuï amb decisió i no només per l'audiència. La nostra televisió pública és un mal exemple del que estic dient, especialment en els programes catalogats d'humor. L'humor no hauria d'estar renyit amb

l'ús correcte de la llengua; no cal recórrer ni a altres llengües ni a un ús que estigui farcit de barroeries.

Però, i sobretot, la llengua es defensa utilitzant-la en situacions dites *de prestigi*. Per què quan ens ofereixen comprar un iot gairebé mai ens ho diuen en català? Per què tantes i tantes empreses creuen encara que no cal (o no els convé) etiquetar en català? Per què en els sectors més influents de la societat, tant si és en l'economia, com en l'alta tecnologia, com en la classe mèdica, o en la justícia —és igual—, el castellà és la llengua predominant? Imaginem que els holandesos o el danesos no s'haguessin pogut desenvolupar com a països avançats amb la seva pròpia llengua.

Per què no s'utilitza l'acadèmia de la llengua per prestigiar no només la llengua sinó la identitat que se'n deriva? Bé que ho fan altres governs de països veïns amb l'Académie Française o la Real Academia Española.

La qüestió del prestigi, que he apuntat, s'aplica de manera semblant a la cultura en general. Vivim en un cert *autoodi* mediàtic, degut molt probablement als condicionants imposats pels mercats culturals contemporanis, on les minories ho tenen magre per definició. En els mercats europeus i anglosaxons es reproduïxen fets similars. Tot el que és anglès és millor que el francès, l'espanyol o, per descomptat, el català. Però, en canvi, algunes nacions europees que se senten

ofegades o menystingudes per l'hegemonia anglosaxona han reaccionat amb quotes de pantalla (i no només al cinema), amb l'inevitable patriotisme i/o sovint xovinisme que es pot veure avui a França, amb una francofonia militant en regressió; o a Alemanya, bolcats sobre l'esfera austrohongaresa, que els obre els mercats dels països de l'est d'Europa, i, és clar, a Espanya, amb tot el boom sud-americà que a tants enllamineix. Però, i a Catalunya?

Un cop més podem trobar a mancar voluntats polítiques i socials que posin els mitjans adients perquè el nostre fet cultural —i em refereixo no solament a la cultura popular o a la cultura comercial, altrament dita indústria cultural, sinó també a l'alta cultura humanística i científica— sigui un dels eixos d'enfortiment de la nostra identitat.

Són importants i oportunes algunes de les respostes que el conseller en cap de la Generalitat donava fa pocs dies en una entrevista a un diari barceloní. Parlava d'aquest complex d'inferioritat que subsisteix en alguns sectors de la societat catalana, fruit de la tremenda pressió a què la nostra cultura ha estat sotmesa per tenir-la com a secundària. Posava com a exemple com s'assumeix que es destinin importants quantitats a l'Institut Cervantes, que, evidentment, no van a carreteres o a infraestructures, mentre que aquí, a Catalunya, hi ha un discurs insidiós que pretén que haguem

d'escollir entre els sentiments o factors d'identitat i l'eficàcia, la qual cosa crea discòrdia perquè, com deia el conseller, no són qüestions contraposades, sinó sinèrgiques. Una societat que defensa la seva personalitat i els seus ideals té estímuls afegits per a progressar. Hi estic totalment d'acord, i per a assolir aquesta finalitat cal que des del Govern, des de l'Administració, es consolidi el valor d'aquelles institucions que representen una mena de valor afegit al país.

D'altra banda, la inversió en recerca a Catalunya, malgrat l'excellent política iniciada amb la creació del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació i la direcció del conseller, encara és baixa, entre altres raons perquè pràcticament no existeix la recerca finançada amb fons privats i per manca de competències plenes. Això porta indefectiblement a no poder definir una política científica pròpia —com passa en qualsevol país de les nostres mateixes dimensions— que sigui avantguardista, no subsidiària.

És cert, tot cal dir-ho, que fa vuit anys vam iniciar el primer Pla de Recerca de Catalunya i ara es posa en marxa el tercer. No vull menystenir aquestes iniciatives del Govern, que han representat un gran avenç; però són uns plans que, conscientment, van a remolc d'altres circumstàncies i no marquen suficientment una línia de cap on vol anar el país. De fet, el nostre Pla de Recerca és subsidiari

o complementari del pla del Govern espanyol —que també ha millorat—, tant en les línies com en les accions, llevat d'alguns aspectes puntuals, a causa, en part, com he dit fa uns moments, del fet que Catalunya no té competències plenes en recerca.

Hi insisteixo, cal exigir les transferències en matèria de recerca, encara que hi hagi sentències que ens ho posin realment difícil. Havent estat transferides les universitats i les acadèmies, hauria d'estar-ho també la recerca; només aleshores hom podrà dissenyar una decidida política científica per al país. Amb aquesta finalitat, cal elaborar documents objectius sobre l'estat de la recerca —com els esmentats *Reports de la recerca a Catalunya*—, cal organitzar simposis d'opinió qualificada —com les Jornades científiques de l'IEC—, cal saber en què podem ésser competitiu i en què no, cal fixar prioritats d'actuació en línies de recerca rendibles a mig i a llarg termini, etc. I en aquesta tasca els nostres governs trobaran sempre la cooperació desinteressada de l'Institut d'Estudis Catalans.

L'Institut d'Estudis Catalans, que durant el primer terç de la seva existèn-

cia fou el braç dret de la Mancomunitat de Catalunya en el redreçament nacional des d'aquesta triple vessant: llengua, cultura i ciència; l'Institut, que durant els anys més negres del franquisme i en els simplement foscos, actuà com a referent de resistència lingüística i cultural, ara, per la seva trajectòria i fidelitat, pel rigorós criteri de selecció dels seus membres, que són una bona mostra representativa de l'elit científica i cultural de les terres de llengua catalana, pel volum i qualitat de les seves activitats i publicacions i per la presència que té en el conjunt de la societat de tot l'àmbit lingüístic, pot arribar, en segons quines circumstàncies, més enllà que altres institucions políticoadministratives, actuant en les tres línies que he marcat abans d'acadèmia de la llengua catalana, d'institut de catalanística i de coordinador i promotor d'estudis i investigacions i assessor dels poders públics i institucions.

Seguint en aquesta línia d'actuació, científica i intel·lectual, però també penetrant en la societat, l'Institut pot i vol ésser un factor important en la configuració, la defensa i la promoció d'una identitat pròpia.

Discurs pronunciat pel president de l'Institut d'Estudis Catalans durant l'acte de lliurament de premis de l'IEC, 24 d'abril de 2002

Avui fa exactament sis anys, en el primer acte de lliurament de premis de l'Institut d'Estudis Catalans que vaig presidir, començava afirmant que per a qualsevol que es trobés en la meva situació seria una gran satisfacció poder obrir aquest acte; i per a mi ho era. Ho era fa sis anys i ho és avui en aquesta darrera vegada, a les acaballes del meu mandat.

Els sentiments de satisfacció van moltes vegades lligats als d'agraïment. D'agraïment a tots aquells i aquelles que han concursat en aquests premis que l'Institut convocà ara fa un any, la majoria d'ells de les terres de llengua catalana, però també de fora de l'àmbit lingüístic català; agraïment a tots vostès que amb la seva presència acompanyen els guanyadors d'enguany i donen testimoni del seu suport a aquesta tasca que l'Institut d'Estudis Catalans va iniciar el dia de Sant Jordi de 1915, ara fa, doncs, vuitanta-set anys. Agraïment, naturalment, a les autoritats que ens acompanyen i en particular als senyors Damià Pons, conseller d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears; Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, i Juli Minoves, ministre d'Afers Estrangers del Govern d'Andorra, en representació del cap del Govern, senyor Marc Forné, que, lamentablement, no s'ha pogut desplaçar avui

a Barcelona. La seva presència la interpretem, un cop més, com un continuat signe de la confiança dels governs que presideixen envers l'Institut, però també de compromís de l'Institut d'Estudis Catalans amb el conjunt de la societat dels països de llengua catalana —malgrat que avui no hi siguin aquí tots representats. De compromís amb la societat en tots els fronts en els quals l'Institut és competent, com a acadèmia de la llengua, com a institut de catalanística i com a senat científic assessor dels poders públics i promotor i coordinador d'estudis i investigacions.

La clara voluntat de l'Institut d'ésser present en tot l'àmbit lingüístic català, ens ha dut a atorgar aquest any per primera vegada unes borses d'estudis, dites *Països Catalans*, a estudiosos del País Valencià, de les Illes Balears, de la Catalunya Nord, d'Andorra, la Franja i l'Alguer que presentin un projecte de treball sobre qualsevol tema de la cultura que relacioni com a mínim dos dels territoris de la llengua comuna. Així, avui tindrem l'oportunitat i la satisfacció d'atorgar, junt amb els premis i les borses d'estudis per a estrangers, sengles borses d'estudis a un mallorquí, a un valencià i a una andorrana. La meua felicitació personal i la de l'Institut d'Estudis Catalans a tots ells.

La política decidida de presència de l'Institut a tots els territoris de la llengua, iniciada el primer dia d'accedir jo a la Presidència amb una trobada a la ciutat de València amb els membres valencians de l'Institut, ha donat els seus fruits, com no podia ésser altrament. No correspon aquí llegir la relació de totes les actuacions en aquest sentit, però em referiré només a uns pocs acords o convenis signats amb els respectius governs, prou significatius. Cronològicament, l'any 1996 signàrem un nou conveni amb la Generalitat de Catalunya que assegura el funcionament de la nostra institució; l'any 1997 l'Institut signà un acord amb l'Ajuntament de l'Alguer que garanteix l'ensenyament del català en aquella ciutat, d'acord amb la normativa establerta per l'Institut; el 1999 formalitzàrem un conveni amb l'Institut d'Estudis Andorrans i obrírem, d'acord amb la Universitat de Perpinyà, una delegació de l'Institut en aquella ciutat; el 2000, després de la visita que ens va retre el president Francesc Antich, el Govern de les Illes Balears signà un conveni de reconeixement de l'Institut d'Estudis Catalans com a acadèmia de la llengua catalana, i, encara no fa un any, obrírem una seu a Castelló de la Plana, amb la cooperació inestimable de l'Ajuntament de la ciutat i la Diputació provincial.

Hi ha encara quelcom més que uneix molt especialment els tres governs que avui ens honoren amb la presència

dels seus màxims dirigents. En reconeixement a la immensa tasca duta a terme pels qui foren membres de l'Institut, Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll, l'Institut d'Estudis Catalans es proposà la digitalització i la informatització del *Diccionari català-valencià-balear*, obra d'aquests dos autors. Era una tasca que volíem dur a terme amb la complicitat de totes les institucions de govern i gairebé ho hem aconseguit: els governs d'Andorra, de les Illes Balears i de Catalunya han estat generosos aportant el 80 % del cost de l'obra. Hem volgut deixar un marge d'acció per a la participació d'una institució de govern o acadèmica de les terres de més al sud. L'acord, pres fa tot just un mes, per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, sobre la normativa acceptada al País Valencià ens omple de satisfacció i ens permet albirar una fructífera i sincera col·laboració. La informatització del *Diccionari català-valencià-balear* estarà enllestida, com estava previst, el proper mes de novembre.

Aquest any ha sortit a la llum, també, una obra cabdal per al coneixement de la nostra llengua en conjunt. L'Institut ha publicat el volum primer de l'*Atlas lingüístic del domini català*, una obra pensada ara fa cinquanta anys, el treball de camp de la qual es dugué a terme durant la segona meitat dels anys seixanta, i publicarà any rere any els vuit volums restants. Estic segur, senyors pre-

sidents, senyor ministre, que els tres governs que vostès representen voldran col·laborar amb entusiasme a fer possible aquesta ja realitat, cadascun en la mesura de les seves possibilitats i d'acord amb els convenis de cooperació específics que considerin convenient d'establir.

Acabo tornant a l'acte que avui celebrem amb nous agraïments: a aquells que de manera callada, però imprescindible, fan possibles els guardons, sia amb les seves aportacions econòmiques, sia amb el seu treball abnegat. Em refereixo als patrocinadors: Fundació Caixa Sabadell, pel premi de Medi Ambient; Caixa de Catalunya, pel premi Catalunya d'Economia, i les Fundacions Mas Molas, Ferran Sunyer i Balaguer, Armengol, Abelard Fàbrega i Mercè Rodoreda, pels premis que porten els seus respectius noms. Però també em vull referir al jurats: noranta-vuit persones implicades en la lectura, anàlisi, opinió i

presa de decisió sobre les cent dotze obres presentades; a ells, que no surten mai a la llum, el meu sincer agraïment. Això sense comptar els importants premis per a estudiants convocats i atorgats per les societats filials de l'Institut; el planter, de la mateixa manera que en els esports, és fonamental per a mantenir i estimular la nostra llengua i les nostres cultures.

Finalment, reitero la meua felicitació als guardonats, que seran cridats d'aquí un moment; els felicito cordialment i els encoratjo a seguir treballant amb entusiasme i amb il·lusió per a la llengua i per al seu país. Gràcies també a llur treball serà possible un dia que la llengua catalana tingui a la Unió Europea el reconeixement que li ha de correspondre, tal com l'Institut d'Estudis Catalans ha posat de manifest en la declaració, aprovada per unanimitat, que féu pública ara fa tot just dues setmanes.

Premis i distincions

El senyor Joan Veny i Clar, membre de la Secció Filològica, va rebre la Medalla d'Honor i Gratitude de l'Illa de Mallorca, que li va ser concedida pel Consell de Mallorca. Setembre de 2001.

El senyor Joaquim Molas va rebre el premi de la Fundació Catalana per a la Recerca. Novembre de 2001.

El senyor Thomas Bisson, de la Universitat de Harvard, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica, ha estat honorat per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi. Setembre de 2001.

El senyor Géza Alföldy, de la Universitat de Heidelberg, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica, ha estat honorat per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi. Setembre de 2001.

L'obra publicada per l'IEC *Estudis biosistemàtics en Euphorbia L. a la Mediterrània occidental* ha rebut la Medalla de Plata en el congrés sobre flora mediterrània celebrat a Palerm. Setembre de 2001.

El senyor Manuel Ribas i Piera ha estat honorat amb la concessió de la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Novembre de 2001.

El senyor Joan-Francesc Mira i Casterà, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, va rebre del Minis-

teri d'Educació, Cultura i Esports el Premi Nacional de Traducció per la traducció al català de l'obra *la Divina comèdia*, de Dante Aligheri. Novembre de 2001.

El senyor Oriol Casassas va rebre el Premi de la Fundació Jaume I. Novembre de 2001.

El senyor Joan Triadú i Font, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, va rebre la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya. Novembre de 2001.

Al senyor Joan Rodés i Teixidor li va ser atorgada la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Novembre de 2001.

El senyor Joandomènec Ros i Aragonès, membre de la Secció de Ciències Biològiques, va rebre el Premi a l'Estudi i Promoció del Patrimoni Marítim, que atorga el Museu de la Marina de Vilassar de Mar. Desembre de 2001.

El senyor Jordi Carbonell i de Ballester, membre de la Secció Filològica, va rebre la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya. Desembre de 2001.

El senyor Xavier Barral i Altet, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, va ser nomenat com a acadèmic corresponent de la Real Academia de la Historia. Desembre de 2001.

La senyora Mercè Durfort i Coll, membre de la Secció de Ciències Biològi-

ques, va rebre del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic 2001. Febrer de 2002.

El senyor Josep Vallverdú i Aixalà rebé el Premi Trajectòria, concedit per la Cambra del Llibre, en el marc de la Setmana del Llibre en Català. Març de 2002.

El senyor Joan Triadú i Font, membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, ha estat guardonat amb el

Premi Serra d'Or pel seu dietari *Dies de memòria, 1938-1940*. Abril de 2002.

La senyora Creu Casas i Sicart, membre de la Secció de Ciències Biològiques, va rebre el Premi Crítica Serra d'Or pel llibre *Flora dels briòfits dels Països Catalans. I: Molses*, del qual són coautores les senyores Montserrat Brugués i Rosa M. Cros. Abril de 2002.

El senyor Josep Guitart i Duran va ser nomenat director de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, amb seu a Tarragona. Maig de 2002.